

Näringsutskottets betänkande

1982/83:34

om vissa anslag inom industridepartementets område (prop. 1982/83:100 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkterna A 2–A 6 (industridepartementet, dock icke departementets förvaltningskostnader), B 3–B 7, B 9, B 10, B 12–B 16 och B 18–B 23 (industri m. m.), D 6 (havsresursverksamhet), F 1–F 4 och F 6–F 19 (teknisk utveckling m. m.) samt G 1–G 4 (statsägda företag).

Regeringens förslag under punkt F 11 avser ändrade riktlinjer för organisationen av officiell provnings- och kontrollverksamhet samt mätteknisk verksamhet.

Förutom motioner som mera direkt hänför sig till de berörda anslagen behandlas motioner bl. a. om de regionala exportsäljbolagen och om statens provningsanstalts taxesättning.

INDUSTRIDEPARTEMENTET M. M.

1. **Industriråd/industriattaché.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 2 (s. 12 f.) och hemställer

att riksdagen till *Industriråd/industriattaché* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 625 000 kr.

2. **Kommittéer m. m.** Regeringen har under punkt A 3 (s. 13 f.) föreslagit riksdagen att till Kommittéer m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 19 800 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1982/83:1615 av Ola Ullsten m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (7) att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av ett antal s. k. branschråd och delegationer.

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), vari, såvitt nu är i fråga, hemställs att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om avveckling av branschpolitiska råd,

2. till Kommittéer m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 16 800 000 kr.,

Utskottet

Från industridepartementets kommittéanslag bestrids utgifter inte bara för departementets kommittéer och särskilda utredare samt tillfälligt anlitade konsulter utan också för en rad branschråd, delegationer etc. som mer eller mindre permanent är knutna till departementet. Till denna senare grupp av organ hör näringspolitiska rådet, regionalpolitiska rådet, byggbranschrådet, skogsbranschrådet, stålbranschrådet, varvsrådet, tekobranschrådet, bilbranschrådet, tekniska och industriella rådet, delegationen för småföretagsfrågor, delegationen för strukturfrågor inom vissa branscher, delegationen för arbetskooperation, expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU) och centrala gassamrådsgruppen.

Regeringen räknar med att det under nästa budgetår kommer att behövas totalt 19,8 milj. kr. för den verksamhet som skall finansieras med kommittéanslaget. För budgetåret 1982/83 har för ändamålet ursprungligen anvisats 18,8 milj. kr., vartill kom bl. a. ca 3,5 milj. kr. i form av reservation från föregående budgetår. Med hänvisning till kostnadskrävande utredningsverksamhet på olika områden har regeringen emellertid i proposition 1982/83:125 begärt ett tilläggsanslag av 8,2 milj. kr. Frågan härom behandlar utskottet i betänkandet NU 1982/83:52.

Motionerna 1982/83:2007 (m) och 1982/83:1615 (fp) innehåller bäge yrkanden som går ut på att branschråden skall avvecklas. Genom en successiv nedläggning av dessa organ skulle, hävdas det i den förstnämnda motionen, kunna uppnås besparingar som redan för budgetåret 1983/84 kan beräknas till 1 milj. kr. Ytterligare 2 milj. kr. bör enligt samma motionärer kunna sparas genom reduktion av den verksamhet som expertgruppen för forskning om regional utveckling (ERU) bedriver. Till en del torde, menar motionärerna, denna verksamhet kunna samordnas med det arbete som utförs av sekretariatet hos kommittén (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet. I den senare motionen räknar folkpartiet med att flera miljoner kronor kan sparas genom avveckling av branschråden. Om regeringen önskar samtala med företrädare för någon bransch finns goda möjligheter att göra detta utan särskilda, permanenta organ, sägs det i denna motion.

Enligt den redovisning som lämnas i kommittéberättelsen 1983 har under budgetåret 1981/82 kostnaderna för ERU uppgått till ca 3,9 milj. kr., medan de övriga nyss uppräknade organen dragit kostnader av ca 2,6 milj. kr. Från industridepartementet har utskottet fått upplysningen att de egentliga kostnaderna för branschråden huvudsakligen utgörs av ledamotsarvoden och är av storleksordningen 100 000 kr. Branschrådens sekretariat består, uppger man, av antingen tjänstemän anställda inom departementet eller kommittépersonal som i huvudsak arbetar med departementsfrågor.

ERU:s verksamhet är i första hand inriktad mot det regionalpolitiska området. I proposition 1982/83:113 om verksamheten vid statens industri-

verk, m. m., uttalas (s. 48) att det är en angelägen uppgift att initiera och stimulera forskning som kan bidra till att förbättra underlaget för utformningen av industri- och regionalpolitiken. Industriministern anmäler dels att han avser att återkomma till regeringen med förslag om vissa förändringar i ERU:s organisation och verksamhetsinriktning, dels att man inom industridepartementet har inlett ett arbete med att se över hur forskningen kring industripolitiska problemställningar kan stimuleras. Näringsutskottet har i betänkande över denna proposition (NU 1982/83:39) – liksom arbetsmarknadsutskottet i ett yttrande (AU 1982/83:4 y) – tillstyrkt att ERU:s verksamhet breddas till att också omfatta vissa industripolitiska problemställningar. De båda utskotten har härvid understrukit att detta inte får innebära en nedprioritering av forskningsinsatserna på det regionalpolitiska området. Moderata samlingspartiets, centerpartiets och folkpartiets representanter i de båda utskotten står emellertid inte bakom utskottens beslut i frågan. Kommittén om det regionalpolitiska stödet till näringslivet, vilken nämns i motion 1982/83:2007 (m), skall enligt sina direktiv (dir. 1982:105) samråda med ERU.

Utskottet vill allmänt understryka betydelsen av att regeringen kan disponera tillräckliga medel för den utredningsverksamhet på industridepartementets område som den finner erforderlig, ofta för att tillgodose önskemål av riksdagen. Det kan förutsättas att regeringen med hänsyn till det statsfinansiella läget iakttar den återhållsamhet med kommittéutgifterna som är möjlig.

Till den del som de bägge motionerna har gemensamt syfte riktar de sig inte mot de egentliga kommittéerna utan mot de branschråd och liknande organ som är knutna till departementet. Som framgår av uppgifterna i det föregående är de kostnader som direkt hänför sig till dessa organs sammanträdesverksamhet blygsamma. De besparingar som motionärerna vill göra skulle huvudsakligen gå ut över sådant arbete med branschfrågor etc. som med finansiering över kommittéanslaget bedrivs inom departementet för att bl. a. skapa underlag för kontakterna mellan detta och näringslivet. Inskränkningar i det arbetet skulle uppenbarligen inverka ogynnsamt på departementets kapacitet att följa utvecklingen inom näringslivet och dess beredskap att möta olika branschers problem. Vad gäller branschråden som institution anser utskottet att det inom rimliga gränser bör få vara varje regerings ensak vilka former den väljer för sina överläggningar med företrädare för näringslivet. Om den nuvarande regeringen bestämmer sig för att i viss utsträckning vitalisera branschråden som kontaktforum synes riksdagen i dagens läge böra avvakta resultaten härav snarare än att ingripa med restriktioner. Utskottet avstyrker sålunda de båda motionsyrkanden som syftar till avveckling av branschråd och delegationer med anknytning till industridepartementet.

Den begränsning av ERU:s resurser som förespråkas i motion 1982/83:2007 (m) är inte förenlig med de riktlinjer för ERU:s fortsatta verksamhet

som, enligt vad nyss sagts, har tillstyrkts av arbetsmarknadsutskottet och näringsutskottet. Näringsutskottet vill betona att riksdagens inflytande över ERU:s resursförbrukning normalt bör utövas inom ramen för dess regionalpolitiska beslut, inte genom separata ställningstaganden i anslutning till kommittéanslaget. Det samråd som skall äga rum mellan ERU och kommittén om det regionalpolitiska stödet bör, alldeles oavsett anvisningar från regeringen i samma syfte, förhindra ett sådant dubbelarbete som motionärerna tycks befara.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet yrkandet i motion 1982/83:2007 (m) om ett sänkt kommittéanslag.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av branschråd m. m.*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1615 yrkande 7 och motion 1982/83:2007 yrkande 1,
2. beträffande *anslag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 2 till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 19 800 000 kr.

3. **Extra utgifter.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 4 (s. 14) och hemställer

att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 600 000 kr.

4. **Bidrag till vissa internationella organisationer.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 5 (s. 14 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till vissa internationella organisationer* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 439 000 kr.

5. **Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt A 6 (s. 15) och hemställer

att riksdagen till *Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 50 000 kr.

INDUSTRI M. M.

6. **Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.** Regeringen har under punkt B 3 (s. 27 f.) föreslagit riksdagen att till Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 97 850 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet – helt eller delvis – 17 motioner rörande de regionala utvecklingsfonderna.

Motionsyrkanden

Motionerna är följande:

1982/83:251 av Ingemar Hallenius m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att utvecklingsfonden i Skaraborgs län tillförs särskilda medel för försöksverksamhet med ett FoU-råd.

1982/83:805 av Birgitta Hambræus m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen beslutar att öka anslaget B 3 Bidrag till regionala utvecklingsfonder med 25 milj. kr.

1982/83:810 av Yngve Nyquist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening – i anledning av vad som förutsattes i riksdagsbeslut i anslutning till proposition 1978/79:126 – ger regeringen till känna att vid fördelning av medel speciell hänsyn bör tas till utvecklingsfonden i Kopparbergs län för förstärkning av bl. a. Dala Invests verksamhet inom området.

1982/83:1026 av Oskar Lindkvist (s), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att erforderliga resurser avsätts inom ramen för anslaget till de regionala utvecklingsfonderna så att uppföljning och utveckling av de regionala exportsäljbolagen kan ske.

1982/83:1038 av Nils Åsling m. fl. (c, m, fp) vari hemställs att riksdagen begär att regeringen tar initiativ till en särskild kommitté med uppdraget att följa upp hantverksutredningen och förbereda tillskapandet av ett organ för utveckling av hantverket.

1982/83:1480 av Ingemar Eliasson (fp) och Karl Erik Eriksson (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att varje utvecklingsfond inom ramen för anvisade medel anmodas avdela personal med uppgift att ge stöd och råd till företag inom hantverk och hemslöjd.

1982/83:1481 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (5) att riksdagen hos regeringen hemställer att ur anslaget B 3 Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. för budgetåret 1983/84, med hänvisning till vad i motionen anförts, anvisa[s] en i förhållande till innevarande budgetår större andel till Jämtlands län.

1982/83:1491 av Joakim Ollén (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av utvecklingsfonderna.

1982/83:1585 av Olle Westberg m. fl. (s), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1982/83:1582 – (7) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av speciella medel till regionala utvecklingsfonder för kommunprojekt och riskkapital.

1982/83:1588 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (5) att riksdagen hos regeringen begär förslag på förändring av utvecklingsfonderna i enlighet med vad som i motionen anförts.

Rättelse: S. 5, rad 6 står: hemställan (1) Rättat till: hemställan (2)

S. 5, rad 7 står: minska --- utveckling Rättat till: öka --- utvecklingsfonder

1982/83:1615 av Ola Ullsten m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen anvisar 4,2 milj. kr. för en speciell hantverksnämnd,

1982/83:1658 av Nils-Olof Gustafsson m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i de regionala utvecklingsfondernas styrelser bör ingå representanter för länets näringsliv och fackliga organisationer,

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen till Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 92 850 000 kr.,

1982/83:2035 av Börje Stensson (fp), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om författningsändring beträffande investeringsbidrag och krediter från utvecklingsfond,

1982/83:2132 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om

- c) återkommande utvärderingar av utvecklingsfondernas verksamhet,
- d) prissättningen på utvecklingsfondernas service till småföretagen,
- e) samarbete mellan utvecklingsfonderna och småföretagens organisationer,

1982/83:2192 av Sture Korpås m. fl. (c, fp), vari – med motivering i motion 1982/83:2190 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts beträffande arbetsförutsättningar för utvecklingsfonden i Uppsala län,

1982/83:2230 av Arne Fransson m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (3) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de regionala utvecklingsfondernas styrelser ej bör ha en korporativistisk utformning.

Den sistnämnda motionen har väckts med anledning av proposition 1982/83:113 om verksamheten vid statens industriverk, m. m., och behandlas i övrigt i betänkandet NU 1982/83:39.

Motivering i motionerna

Moderata samlingspartiet tar i partimotionen 1982/83:1588 upp de regionala utvecklingsfondernas funktion som kreditgivare. En huvudlinje i motionärernas resonemang är att fonderna inte bör ägna sig åt egen kreditverksamhet, utan att denna uppgift bör anföras åt banker och andra kreditinstitut. Bankerna har, anför motionärerna, ett mer vittförgrenat kontorsnät och större kompetens i kreditfrågor. Banklagstiftningen bör utformas så att bankerna kan ge krediter motsvarande det slags blancokrediter som utvecklingsfonderna nu förmedlar. Fonderna föreslås i stället koncentrera sig på rådgivnings- och konsultinsatser, inriktade på att

förbättra de mindre företagens kompetens när det gäller t. ex. ekonomisk planering och marknadsföring. Fondernas tjänster bör avgiftsfinansieras, vilket enligt motionärerna skulle förbättra kvaliteten på servicen. I fondstyrelserna bör ingå personer med praktisk erfarenhet av olika delar av näringslivet, såväl anställda som arbetsgivare. Dagens system med politisk representation har tyvärr inte alltid medfört tillräcklig företagsekonomisk kompetens i styrelsearbetet, sägs det i motionen.

Liknande förslag och synpunkter framförs i motion 1982/83:2007 (m). Om de ordinarie kreditinstituten tar över en del av kapitalförsörjningen från utvecklingsfonderna och om dessas verksamhet avgiftsfinansieras i större utsträckning bör, enligt motionärerna, anslaget till fonderna kunna nedbringas med 5 milj. kr. i jämförelse med vad regeringen har föreslagit.

Behövs utvecklingsfonderna? Frågan ställs i motion 1982/83:1491 (m). Motionären hävdar att många industripolitiska satsningar som syftat till att skapa ökad produktion och därmed stigande sysselsättning snarast har haft motsatt effekt. En så kraftig kritik kan förmodligen inte riktas mot utvecklingsfondernas verksamhet, säger motionären, som emellertid ifrågasätter lämpligheten av att staten permanent påtar sig en del av den kreditgivande verksamhet som bankväsendet normalt borde ha ansvaret för. Enligt uttalanden i förra årets proposition om åtgärder för de små och medelstora företagen (prop. 1981/82:118) skulle fondernas kreditgivning utgöra ett komplement till det ordinarie bankväsendet. Skillnaden i kreditgivningshänseende är emellertid, anför motionären, nära nog obefintlig när fonderna, som ofta är fallet, ställer ungefär samma krav på lånesäkerheten som bankerna. Fondernas kreditgivning borde därför kunna infogas i bankernas övriga verksamhet, vilket skulle medföra väsentliga besparingar för staten och landstingen. Motionären framhåller att de nuvarande reglerna i banklagstiftningen om s. k. blankokrediter lägger hinder i vägen för en sådan reform: han anser att reglerna bör ändras på denna punkt. Om statsmakterna önskar bevilja krediter på särskilt fördelaktiga villkor kan, anför det vidare, detta i fortsättningen ske exempelvis genom det ordinarie bankväsendet. Bankerna borde också ges möjlighet att på fördelaktiga villkor bilda utvecklings- och finansieringsföretag. – Utvecklingsfondernas andra huvuduppgift – att utgöra ett serviceorgan för de mindre företagen – är, menar motionären, inte av sådan betydelse att den kan motivera ett bibehållande av fonderna. Servicebehovet skulle lika väl kunna tillgodoses av banker, fristående konsulter, näringslivets organisationer och kvarvarande statliga institutioner. Avslutningsvis anför i motionen att den omedelbara besparingseffekten av att utvecklingsfonderna avskaffas skulle bli att det årliga driftsbidraget till fonderna på inemot 100 milj. kr. bortfaller.

En annan och mer positiv grundsyn på utvecklingsfondernas verksamhet kommer till uttryck i centerpartiets partimotion 1982/83:2132. Fondernas företagsserviceverksamhet är av stor betydelse för nyföretagandet, heter det

i motionen. Motionärerna anser emellertid att servicen kan förbättras, exempelvis genom att fonderna ges möjlighet att erbjuda nystartade företag mera hjälp på bokförings- och skatteområdena. Servicen, som kunde ges genom bokföringsbyråer, skulle vara subventionerad under de första verksamhetsåren. Ett annat förslag är att fondernas verksamhet utvärderas vid återkommande tillfällen. Resultatet av verksamheten skulle därvid jämföras med de mål för verksamheten som statsmakterna ställde upp när fonderna inrättades. Vidare anförs att fonderna inte bör sätta sådana priser för sina tjänster – exempelvis kursverksamhet – att dessa inte kan utnyttjas av de allra minsta företagen. En ökad samverkan med företagens egna organisationer och bankerna till undvikande av onödigt dubbelarbete är också angelägen, sägs det i motionen.

I motion 1982/83:1658 (s) erinras om att samhället under en lång följd av år har inriktat sig på mot att stegvis förstärka det demokratiska inflytandet i bl. a. näringspolitiken. När det gäller olika samhällsorgan på länsnivå har emellertid de borgerliga regeringarnas strävanden att ställa t. ex. fackföreningsrörelsen utan inflytande tagit sig flera uttryck, säger motionärerna. Sålunda har fackföreningarna inte givits representation i utvecklingsfondernas styrelser, trots att riksdagen vid flera tillfällen har uttalat att både näringslivet och de fackliga organisationerna borde finnas företrädade. Motionärerna menar att det i denna fråga inte finns någon motsättning mellan näringslivet och de fackliga organisationerna och hänvisar till att Svenska handelskamarförbundet och Sveriges industriförbund i en skrivelse till regeringen hösten 1982 har yrkat på sådan representation.

I motion 1982/83:2035 (fp) påpekas att ett företag kan få finansieringsstöd dels genom länsstyrelsen enligt förordningen (1982:677) om regionalpolitiskt stöd, dels genom den regionala utvecklingsfonden enligt förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond. Ett problem är, hävdar motionären, att bestämmelserna inte annat än i begränsad omfattning medger en kombination av investeringsbidrag och lån från fonden. Är det exempelvis fråga om en ren byggnadsinvestering så kan det endast bli tal om antingen investeringsbidrag enligt bestämmelserna om regionalpolitiskt stöd eller finansiering genom utvecklingsfond. Det är enligt motionärens uppfattning onödigt och otillfredsställande att ett företag som av regionalpolitiska skäl får stöd genom investeringsbidrag "straffas" genom att det berövas möjligheten att erhålla det normala finansiella stöd som fonden kan ge till alla företag i länet. De två berörda författningarna borde därför ändras på denna punkt.

Av årets anslag till styrelsen för teknisk utveckling (STU) går endast en mindre del, knappt 1/8, till enskilda uppfinnare och till företag med mindre än 20 anställda, anförs det i motion 1982/83:805 (c). Motionärerna betecknar det som ofrånkomligt att det främst kommer att bli de stora företagens intressen som gynnas när anslag skall fördelas från ett enda centralt organ. De regionala utvecklingsfonderna skulle enligt motionärerna ha större

möjlighet att komma närmare småföretag och enskilda uppfinnare. Den del av STU:s anslag som är avsedd att täcka kostnaden för s. k. uppfinnarstipendier, 25 milj. kr., borde därför överföras till utvecklingsfonderna.

I motion 1982/83:1026 (s) erinras om att utvecklingsfonderna i Stockholms, Gävleborgs och Värmlands län år 1979 erhöll bidrag för att genomföra en treårig försöksverksamhet med s. k. regionala exportsäljbolag, avsedda att främja exporten från främst små och medelstora företag. Den exportsatsning som nu bedrivs i de tre länen är av unik karaktär, säger motionären, och borde utvecklas till att bli en bas för utvecklingen av exportfrämjande åtgärder för mindre företag. Inom ramen för anslaget till regionala utvecklingsfonder borde i enlighet härmed en satsning på de regionala säljbolagen kunna ske så att gjorda erfarenheter kan tillvaratas för eventuella framtidsatsningar. Motionären föreslår att riksdagen gör ett uttalande av denna innebörd.

I folkpartiets partimotion 1982/83:1615 om riktlinjer för näringspolitiken anfördes att hantverkarna spelar en viktig men mindre uppmärksam roll bland småföretagarna. Motionärerna anser att Sverige måste slå vakt om en levande service- och hantverksnäring. Därvid skulle en satsning på en speciell hantverksnämnd vara av stor betydelse. Det i motionen föreslagna anslaget för en sådan nämnd, 4,2 milj. kr., motsvarar det belopp som har föreslagits i den i propositionen omnämnda skrivelsen från förre riksdagsmannen Johan A. Olsson.

I motion 1982/83:1038 (m. c. fp) anfördes att hantverket är en alltför dåligt utnyttjad resurs i det svenska samhället. Frågan om hantverkets fortsatta utveckling är enligt motionärerna så betydelsefull att det krävs omedelbara åtgärder i syfte att samordna insatserna från myndigheter och organisationer och åstadkomma initiativ till ett brett utvecklingsarbete. Det föreligger, sägs det i motionen, ett stort intresse från olika organisationer med anknytning till hantverksfrågan för att ett samordnande organ kommer till stånd. Mot den bakgrunden anser motionärerna att regeringens beslut att avfärda förslaget om en särskild hantverksnämnd är mycket beklagligt. Med hänsyn till den nyckelroll som statliga verk och institutioner, t. ex. statens industriverk och Institutet för företagsutveckling (SIFU), har i sammanhanget borde det rimliga vara att hantverksutredningens intentioner tillvaratas genom att en särskild organisationskommitté för berörda verk och organisationer tillskapas.

Enligt motion 1982/83:1480 (fp) visar erfarenheterna att utvecklingsfonderna sällan intresserar sig för småskalig verksamhet av typ hantverk och hemslöjd. Det finns dock undantag. Sålunda har utvecklingsfonden i Stockholms län anställt en skärgårdskonsulent, som aktivt har bidragit till att ett 35-tal företag varav flera baserade på hemslöjd, har etablerats i skärgården. Motionärerna menar att en mängd personer skulle kunna ges meningsfull sysselsättning om stödet till hantverk och hemslöjd förbättrades.

särskilt i glesbygdsområden. Ett utvidgat stöd skulle vidare kunna förhindra att yrkeskunnigheten på dessa områden försvinner.

Flera av de aktuella motionerna innehåller yrkanden som gäller särskilda regioner.

I motion 1982/83:251 (c) redogörs för en rad insatser av utvecklingsfonden i Skaraborgs län för att främja det näringspolitiska utvecklingsarbetet i länet. Motionärerna upplyser om att man planerar att inrätta ett särskilt forsknings- och utvecklingsråd i länet. Rådet skall ha en trefaldig uppgift, nämligen att knyta ihop alla i länet pågående projekt rörande forskning och utveckling, att mobilisera all tillgänglig utvecklingskompetens i länet inom företag, skolväsen, forskningsinstitutioner, länsorgan m. m. samt att bredda kontaktytan mellan mindre företag å ena sidan och storföretag, utvecklingsbolag och organ för forskning och utveckling å andra sidan. I rådet skall ingå företrädare för näringslivet, landstinget, länsstyrelsen, högskolan och utvecklingsfonden. Rådet bör ges statligt stöd för sin verksamhet, hävdar motionärerna, och presenterar en rad skäl för denna ståndpunkt. De anser också att rådet bör tillföras en kvalificerad arbetskraft från utvecklingsfonden.

Det regionala utvecklingsbolaget Dala Invest AB startade sin verksamhet år 1979. I motion 1982/83:810 (s) anføres att företaget sedan starten har granskat ca 350 projektuppslag, men att projektsökandet och idégranskningen efter hand har fått stå tillbaka för insatser som har riktat in sig på genomförande och "kommersialisering" av de utvalda projekten. Dessa insatser fordrar emellertid att bolaget tillförs kapital. Enligt motionärernas uppfattning skulle även ett relativt begränsat kapitaltillskott kunna trygga bolagets fortlevnad på egen hand. I dag sysselsätter Dala Invest ca 40 personer. Tillskottsmedlen skulle företrädesvis användas för produktionsinvesteringar och marknadssatsningar.

I motion 1982/83:1481 (s) erinras om att statsmakterna år 1982 utvidgade utvecklingsfondernas målgrupp till att omfatta även turistföretagen. För Jämtlands del var beslutet glädjande; eftersom sysselsättningen inom turismen är betydande i länet. Från att tidigare ha omfattat ca 300 företag utvidgades målgruppen i ett slag till ca 500 företag. Till den nya kategorin hör turisthotell, stugbyar, skidliftar m. fl. Beslutet innebar emellertid inte att fondens resurser ökades. Möjligheten för fonden att behandla turistföretagen som en fullvärdig målgrupp minskas också av att fonden enligt sina bestämmelser i första hand skall inrikta insatserna på tillverkande företag. Hittills har fonden tvingats till stor restriktivitet när det gäller lånemedel, eftersom man är rädd för att ta risker i ett läge då nya lånemedel inte står till förfogande. Motionärerna anser att riksdagen bör klargöra att utvecklingsfonden i Jämtlands län kan påräkna tillskott av lånemedel för täckande av förluster. Vidare borde länets andel av det för landets utvecklingsfonder tillgängliga bidraget utökas kraftigt.

Utvecklingsfonden i Gävleborgs län bör, enligt ett yrkande i motion

1982/83:1585 (s), tillföras speciella medel dels till kommunprojekt i speciellt utsatta kommuner, dels till riskkapital för utveckling av produkter och marknader samt lageruppbbyggnad m. m. i företag med intressanta utvecklingsmöjligheter. Bakgrunden till förslaget är att sysselsättningen i länet successivt har försämrats under hela 1970-talet och att länet nu tillhör de från sysselsättningssynpunkt värst drabbade länen i landet. Situationen blir dessutom än mer prekär under år 1983, förutspår motionärerna.

I motion 1982/83:2190 anförs – till motivering av yrkandet i motion 1982/83:2192 (c, fp) – att utvecklingsfonden i Uppsala län har kommit att spela en alltmer avgörande roll när det gäller att trygga de mindre företagens existens. En förutsättning för att fonden skall kunna bedriva en offensiv regionalpolitisk verksamhet är dock att den backas upp ekonomiskt av huvudmännen, dvs. staten och landstinget. Det är också viktigt att fonden får planera utifrån de särskilda förutsättningar som gäller i Uppsala län. Mot den bakgrunden ser motionärerna med oro på de ingrepp i planeringsförutsättningarna som industriverket har gjort när verket har beskurit medelstilldelningen till just Uppsalafonden med hänvisning till att fonden under ett angivet år skulle få ett budgetöverskott. Motionärerna föreslår vidare att fondens stadgar ändras så att fondens verksamhet kan inrymma olika regionala investmentbolag.

Uppgifter i anslutning till motionerna

Avtal om de regionala utvecklingsfondernas verksamhet

De regionala utvecklingsfonderna bildades år 1978 enligt avtal som regeringen med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1977/78:40, NU 1977/78:34, rskr 1977/78:110) slöt med vederbörande landsting samt kommuner utanför landsting. Dessa avtal gällde till utgången av år 1982. Inför avtalsperiodens slut upprättades inom industridepartementet efter överläggningar med Landstingsförbundet förslag till normalavtal om den fortsatta verksamheten vid utvecklingsfonderna. Staten har genom industriministerns försorg träffat avtal med vederbörande landsting och kommuner utanför landsting i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget till normalavtal. De nya avtalen har godkänts av regeringen och gäller till utgången av år 1985. De förlängs därefter i perioder om tre år, såvida de inte sägs upp av någondera parten. Varje utvecklingsfond utgör en stiftelse, vars stadgar är fogade till avtalet om fonden.

Enligt stadgarna består utvecklingsfonden av medel som enligt avtal mellan staten och medstiftaren eller på annat sätt har tillförts eller tillförs stiftelsen samt medel som uppkommer i stiftelsens verksamhet. I stadgarna anges stiftelsens uppgifter. Bland dessa märks att fonden skall – enligt författning eller andra bestämmelser – förmedla lån och bidrag från staten, landstingskommunen, kommun eller annan som ställer medel till förfogande. Fonden

skall därutöver bl. a. medverka i beredning och uppföljning av statligt stöd, biträda och stödja företagen med information, rådgivning, konsulttjänster m. m., förmedla kontakter mellan företagen och andra organ samt i övrigt verka för vidareutveckling och nyetablering av små och medelstora företag.

Enligt avtalet skall medel för stiftelsens kreditverksamhet hållas åtskilda. Bland dessa skall ingå de medel som har förts över på stiftelsen i samband med fördelningen av tillgångarna i statens hantverks- och industrilånefond och i statens utvecklingsfond samt medel som därefter har anvisats för kreditändamål. Huvudmännen skall årligen tillskjuta medel till den löpande verksamheten. Om avtalet upphör att gälla skall stiftelsens överskjutande tillgångar fördelas mellan huvudmännen i förhållande till vad de har tillskjutit till verksamheten.

Utredning om de regionala utvecklingsfondernas företagsservice

Regeringen uppdrog i september 1982 åt statens industriverk att närmare utreda utformningen av de framtida företagsserviceinsatserna vid de regionala utvecklingsfonderna.

I industriminister Nils G. Åslings direktiv för utredningen konstateras att varje fond har betydande frihet att, inom de ramar som huvudmännen har angett, självständigt driva sin verksamhet och anpassa den till förhållanden i det egna länet. En betydande del av fondernas resurser utnyttjas i dag till företagsservice. Av utredningar som industriverket tidigare gjort om utvecklingsfondernas verksamhet har framgått att många småföretagare ansett att fondernas utbud av bl. a. strategiska marknadsförings- och produktutvecklingstjänster är otillräckligt. I direktiven anförs att de mer omfattande tjänsternas karaktär och det faktum att fonderna med nuvarande resurser endast når ca 6 % av företagen i målgruppen med någon form av årlig insats till viss del kan förklara den angivna bristen på service.

Utredningen skall besvara följande tre principfrågor:

1. Hur skall fondernas resurser fördelas mellan företagen i målgruppen? Det framhålls att en koncentration av fondernas resurser till lönsamma företag kan antas leda till att den nödvändiga strukturomvandlingen underlättas.

2. Hur skall serviceverksamheten utformas? Utredningen skall bl. a. belysa förekomsten av för- och nackdelar med att regionala utvecklingsfonder har ägar- eller avtalsrelationer till särskilda tjänsteföretag.

3. Hur stor del av kostnaden för insatsen skall subventioneras av samhället?

I direktiven framhålls att det råder ett starkt samband mellan de tre huvudfrågorna. Ett principresonemang bör därför föras om hur t. ex. avvägningen mellan långa och korta insatser i fondens egen regi påverkar

resursfördelningen och valet av subventioneringsgrad.

Resultatet av arbetet skall redovisas till industridepartementet före den 1 september 1983.

Banklagsutredningen om blancokrediter

Banklagsutredningen (Fi 1976:04) har i uppdrag att se över banklagstiftningen. Utredningen har i december 1982 avlämnat delbetänkandet (Ds E 1982:3) Det formella säkerhetskravet och banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och medelstora företag genom förvärv av aktier m. m.

Utredningen behandlar bl. a. frågan om i vilken utsträckning banker skall få lämna krediter utan formell säkerhet, s. k. blancokrediter. F. n. gäller som huvudregel att säkerhet krävs för bankkrediter och att den ställda säkerheten skall garantera kreditens återbetalande och därför täcka hela kreditbeloppet. Bankerna har dock generell rätt att lämna blancokrediter inom en viss ram. I praktiken har utrymmet för blancokreditgivningen efter hand vidgats. Diskussionen om de formella säkerheternas betydelse har främst tagit sikte på företagskrediterna, dvs. kreditgivningen till företag inom industri, handel och andra näringar. Det är här som banklagstiftningens säkerhetskrav vållat störst problem och har kommit att upplevas som besvärande för både bankerna och deras kunder.

Efter en sammanvägning av det formella säkerhetskravets för- och nackdelar har utredningen funnit att övervägande skäl talar för att bankerna i större utsträckning än f. n. själva får avgöra i vad mån säkerhet för krediter skall krävas. Utredningen har föreslagit att en grundläggande trygghetsregel skall införas i banklagarna. Vid all kreditgivning bör således gälla att trygghet skall föreligga för låneförbindelsens fullgörande. Även i ett system med en friare kreditprövning har utredningen dock funnit att banklagarna som ett komplement till denna trygghetsregel bör uppställa ett krav på att banken skall kräva att betryggande säkerhet i form av pant eller borgen ställs. Från detta krav bör dock banken själv kunna dispensera, om med hänsyn till låntagarens förhållanden trygghet för låneförbindelsens fullgörande ändå får anses föreligga. För att kunna underlåta att ta en formell säkerhet måste banken "positivt" konstatera att trygghet för fullgörandet föreligger även utan särskild säkerhet.

Utredningen bedömer att det lämnade förslaget inte kommer att försämra skyddet för insättarnas medel. Detta skydd upprätthålls främst av kapitaltäckningsreglerna och deras utformning. Utredningen förutsätter vidare att den föreslagna ändringen av säkerhetsbestämmelsen inte kommer att leda till någon större förändring i bankernas praxis att kräva formella säkerheter.

Stöd genom utvecklingsfond kontra lokaliseringsstöd

Enligt 11 § förordningen (1982:677) om regionalpolitiskt stöd får sådant stöd i regel inte beviljas utan regeringens medgivande om annat statligt stöd tas i anspråk för samma ändamål. För en och samma investering får summan av lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån – två av de stödformer som behandlas i förordningen – inte uppgå till mer än 70 % av det totala kapitalbehovet. Vidare gäller att det regionalpolitiska stödet inte får kombineras med andra former av statligt stöd så att det sammanlagda statliga stödet i samband med en investering uppgår till mer än 70 % av det totala kapitalbehovet. Regeringen kan dock medge undantag från bestämmelserna i denna paragraf, t. ex. om det är fråga om särskilt angelägna projekt.

De skilda stödformer som behandlas i förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond – rörelselån, lånegaranti, garanti för bankgaranti, utvecklingskapital i form av utvecklingslån eller utvecklingsbidrag – får enligt 5 § denna förordning kombineras inbördes och med andra former av statligt stöd. Stöd genom fonden får dock inte kombineras med lokaliseringsstöd eller glesbygdsstöd för samma ändamål.

Bakgrunden till bestämmelserna om maximering av stödet är att det statliga stödet, speciellt i form av bidrag, inte skall vara så stort att det inte också behövs tillskott av ägarkapital eller finansiering på den allmänna kreditmarknaden. Det finns emellertid inget som hindrar att en investering om så är möjligt delas upp på olika ändamål, såsom byggnader, maskiner och rörelsekapital, och därigenom erhåller ett totalt sett högre stöd, dock inte högre än 70 %.

Sveriges industriförbunds utredning om utvecklingsfonderna

I en skrift år 1981, "Företagen och utvecklingsfonderna" (Industriförbundets förlag), har Sveriges industriförbund redovisat resultat av en granskning av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet. Utredningen bygger i huvudsak på material och intryck från åtta fonder som har granskats mer i detalj. Sammanfattningsvis anføres bl. a. följande:

Verksamhetens mål har förskjutits från en tyngdpunkt på att tillhandahålla krediter till företag som har svaga formella säkerheter till en allmänare målsättning att utveckla näringslivet i de resp. länen. Fonderna har också kommit att bli ett instrument i regionalpolitiken, inte minst genom målmedvetna geografiska prioriteringar inom länen.

Många företag i målgruppen uppfattar fortfarande fonden främst som ett kreditinstitut. Flertalet fonder satsar en stor del av utlåningen på nyetablerade företag. Fonderna fyller denna uppgift på ett tillfredsställande sätt.

Fondernas kreditutredningar är vanligen omfattande. För mindre läneärenden t. o. m. för omfattande – dvs. alltför stora ansträngningar läggs ned på små ärenden. Beslutsprocessen är i några fonder onödigt stel och byråkratisk. I åtskilliga fonder skall beslut i alla kreditärenden fattas av

styrelsen. Detta förlänger beslutsproceduren och hindrar dessutom styrelsen från att koncentrera arbetet på mer övergripande och principiella frågor. I flera län pågår dock en utveckling i riktning mot ökad delegering av kreditbesluten.

Det finns en viss tendens till att fonderna ser mer positivt på projekt som är sysselsättningspolitiskt intressanta. Det ges också exempel på att fonden – främst av sysselsättningsskäl – drivit på en expansion som företaget inte förmått att styra och fullfölja. Sådana sysselsättningspolitiska hänsynstaganden tär på företagets förtroende för fonden. Företagarna bibringas – ibland med rätta – uppfattningen att fonden satsar på svaga företag.

Ett skäl till att många företag är intresserade av fonden som kreditgivare är att den håller en ränta som ligger under vad bankerna kan erbjuda för motsvarande krediter. De senaste årens ränteutveckling har skapat ett gap mellan räntenivån i fonden och i bankerna. Det finns ingen anledning att fondernas krediter skall vara billigare än kommersiella krediter. Räntenivån bör anpassas så att den står i bättre överensstämmelse med marknadsräntan.

Fondernas främsta uppgift är att gå in i företag som saknar formella säkerheter. Trots detta upplevs fondens säkerhetshandtering ofta som byråkratisk och onödigt långtgående vad gäller beloppen – med säkerhetskrav som uppgår till mångdubbla nominella lånebeloppet. Fonderna borde i betydande utsträckning kunna reducera de formella kraven på säkerheter. Det är däremot riktigt att det ställs krav på personlig borgen – denna bör dock begränsas till ett belopp som kan upplevas som rimligt av företagaren. Det borde också finnas utrymme för en förskjutning i fondernas satsningar i riktning mot "högriskkrediter".

Industrigarantilånen är svåra att placera i bankerna och i flertalet fall finns alternativa finansieringsformer. Låneformen bör inte bestå i nuvarande utformning.

Produktutvecklingslånen har hittills nästan uteslutande använts för investeringar av teknisk natur. Gällande bestämmelser ger utrymme för att använda produktutvecklingslånen för marknadsföringsändamål. Denna möjlighet bör komma till användning i betydligt ökad utsträckning.

En metod att förstärka fondernas möjligheter att tillgodose målgruppens önskemål är att några år gamla engagemang systematiskt överförs till bankerna. När ett projekt har överlevt de första årens höga risktagande kan bankerna gå in, och fonden genom detta frigöra resurser för nya engagemang.

Utvecklingsfonderna arbetar främst med enskilda företag och har kommit att erbjuda service inom de flesta områden.

Flertalet fonder har mycket blygsamma intäkter från serviceverksamheten. Större delen av de tjänster som fonden tillhandahåller erbjuds mer eller mindre gratis. Fonderna bör kunna öka sina intäkter från försålda tjänster. I två fall kan det emellertid vara motiverat med avgiftsfria tjänster, nämligen när det är fråga om stöd till nyetablerade företag samt stöd som fonden kan ge i form av att leta rätt på lämpliga konsulter.

Fonderna kan som regionala ombud för Exportrådet fylla en angelägen uppgift när det gäller att initiera företagen att gå ut på export. Flera fonder har emellertid börjat bygga upp en egen specialistkompetens på regional nivå, en kompetens som har sin naturliga plats inom Exportrådet och inte inom 24 utvecklingsfonder. Att utvecklingsfonderna i egen regi bygger upp utlandsrepresentation kan inte vara ett effektivt resursutnyttjande.

Förslag om hantverksnämnd

Statens industriverk lade i maj 1981 fram utredningen (SIND 1981:2) Hantverk – produktion med tradition. Utredningen har remissbehandlats.

Utredningen lämnade förslag till åtgärder rörande dels gymnasial grundutbildning, dels vidareutbildning av bygghantverkare inom ramen för s. k. regionala byggnadshyttor. För de redan yrkesverksamma togs behovet av företagsutvecklande service upp, och utredningen lämnade dessutom förslag till åtgärder för att bevara hotade hantverkskunskaper. Fyra olika alternativ till utformning av ett organ med uppgift att verka för hantverkets utveckling presenterades:

- ett självständigt hantverksinstitut,
- en hantverksnämnd knuten till statens industriverk,
- en hantverksgrupp inom ramen för Stiftelsen Institutet för företagsutveckling, SIFU,
- en hantverksnämnd knuten till kulturrådet.

Utredningen förordade för egen del alternativet med en hantverksgrupp inom ramen för SIFU.

Med anledning av ett motionsyrkande våren 1982 om inrättande av ett hantverksinstitut uttalade näringsutskottet (NU 1981/82:51 s. 36 f.) bl. a. att ett sådant institut skulle kunna bidra till att Sverige även i fortsättningen skulle ha tillgång till en väl fungerande hantverksservice. Utskottet räknade med att regeringen utan dröjsmål skulle ta ställning i frågan med inriktningen att nå en för hantverket positiv lösning.

Förre riksdagsmannen Johan A. Olsson lade i en skrivelse till industridepartementet den 5 oktober 1982 fram förslag om inrättande av en särskild hantverksnämnd. Nämnden skulle nära samarbeta med SIFU. Dess främsta uppgifter skulle vara att fungera som samordnare mellan de många intressentgrupper som finns på området, att vara idégivare och stimulera utveckling och nyskapande inom hantverksområdet. Den skulle ges en självständig ställning som beslutande organ och erhålla resurser för "operativa" insatser, såsom inventeringar och utredningar inom sitt verksamhetsområde. Nämnden skulle även kunna anslå pengar till olika utbildningsändamål. Verksamheten skulle inledningsvis bedrivas på försök i SIFU:s nuvarande lokaler i Stockholm.

Chefen för industridepartementet förklarar i propositionen (bil. 14 s. 28) att han inte är beredd att förorda att en statlig hantverksnämnd inrättas.

Regionala exportsäljbolag

Regeringen lämnade i augusti 1979 utvecklingsfonderna i Stockholms, Värmlands och Gävleborgs län medgivande att starta försöksverksamhet med handelshus.

Inom ramen för försöksverksamheten bildades i början av år 1980

Stockholms regionexport – Stockex AB. Bolagets uppgift är att främja exporten till Frankrike. I Gävleborgs län finns ett motsvarande bolag, Gavlex Trade AB. Bolagets verksamhet är dock inte begränsad till en viss marknad. Vid utvecklingsfonden i Värmlands län bedrivs försöksverksamheten vid Wermlands Export AB (Wermex) som bildades år 1981. Verksamheten hade tidigare bedrivits i projektform.

Industriverket och Sveriges Exportråd redovisade i september 1980 de erfarenheter som hittills hade gjorts av försöksverksamheten. Enligt utvärderingen hade försöksverksamheten pågått så kort tid att en kommersiell utvärdering grundad på faktiska resultat ännu inte var möjlig. En sådan utvärdering, sades det, torde kräva att verksamheten fick fortgå under den planerade treårsperioden.

Regeringen medgav i november 1980 att den inledda försöksverksamheten med att främja export från mindre företag fick fortsätta till utgången av år 1982. Regeringen uppdrog samtidigt åt industriverket att i samråd med Exportrådet följa försöksverksamheten och senast den 1 september 1982 redovisa erfarenheterna av denna.

Industriverket har i en promemoria hösten 1982 redovisat sina synpunkter i frågan. De tre regionala exportsäljföretagen drivs vidare även under år 1983 med bidrag från Exportrådet, som dock har ställt krav på en viss grad av finansiering från de småföretag som berörs av verksamheten.

Dala Invest

Dala Invest AB inledde sin verksamhet våren 1978. Ägarkapitalet om 200 000 kr. tillskötts av Stora Kopparberg AB. Därutöver erhöles kapital i form av bidrag från Stora Kopparberg på 2 milj. kr. per år de första fem åren. Målet var att företaget efter denna bidragsperiod skulle vara självfinansierat.

Bakgrunden till bildandet av Dala Invest var den sysselsättningsminskning som väntades i Borlänge- och Ludvikaregionerna, främst i samband med bildandet av SSAB. Dala Invests huvudsakliga uppgift skulle vara att inom den lokala småindustrins ram söka vidga möjligheterna att absorbera arbetskraft och samtidigt söka finna nya produkter som gjorde småföretagen mindre bundna till den lokala storindustrins beställningar av legoarbete. I Dala Invests styrelse ingår en representant för vardera Stora Kopparberg, SSAB, Borlänge kommun, Ludvika kommun, de berörda fackliga organisationerna samt länsstyrelsen.

I februari 1979 ändrades ägarförhållandena så att Stora Kopparberg, SSAB, Borlänge kommun, Ludvika kommun och tre fackföreningar – avdelningar av Svenska gruvindustriarbetareförbundet, Svenska metallindustriarbetareförbundet och Privattjänstemannakartellen (PTK) – vardera äger 20 % i Dala Invest. Aktiekapitalet höjdes till 405 000 kr.

Utöver aktiekapitalet och bidraget från Stora Kopparberg använder sig

Dala Invest av den ordinarie kreditmarknaden. Företaget kan låna i eget namn och även till projekt som har etablerats i form av dotterbolag. Dessutom erhöll man hösten 1979 via länets utvecklingsfond ett statligt bidrag om 7,5 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. i form av reserverade lånemedel hos utvecklingsfonden.

Under budgetåret 1980/81 erhöll Dala Invest ytterligare bidrag från utvecklingsfonden med 8,95 milj. kr. I november 1982 återstod av bidragen 0,7 milj. kr. ofördelade.

Dala Invest har hos regeringen ansökt om medelstillskott. Ärendet har ännu inte avgjorts.

Utredning om exportfrämjande åtgärder

Enligt beslut av regeringen har nyligen en särskild utredare (riksdagsman Lennart Pettersson; H 1982:08) tillkallats för att utvärdera de åtgärder som vidtas för att främja exporten från mindre och medelstora företag.

I direktiven (dir. 1982:93), utfärdade av statsrådet Lennart Bodström, erinras inledningsvis om de regionala exportsäljbolagen (se s. 16) och om den exportfrämjande verksamheten inom ramen för de branschfrämjande åtgärder som statens industriverk ansvarar för. Därefter anför:

Sveriges exportråd har till sig knutit ett särskilt rådgivande organ för frågor som rör insatser för att främja export från mindre företag – Delegationen för mindre företag. Delegationen har i skrivelse den 2 november 1982 till regeringen föreslagit nya och förstärkta aktiviteter riktade mot företag som är mindre vana vid export.

Insatser för att främja export från mindre och medelstora företag har pågått under ett antal år, samtidigt som de successivt har förändrats till innehåll och ökat i omfattning. Det är därför enligt min mening angeläget att nu utvärdera de hittills genomförda åtgärderna. Det är samtidigt viktigt att överväga vilka förändringar av insatsernas omfattning och inriktning som en sådan utvärdering kan ge underlag för. Inte minst gäller detta samverkan mellan de verksamheter som exportrådet, industriverket och styrelsen för teknisk utveckling bedriver.

Utredaren skall föreslå de förändringar som utvärderingen kan föranleda. Följande anvisningar ges för denna utvärdering:

En fråga som särskilt bör belysas är den försöksverksamhet med exportagenturur som f. n. genomförs vid vissa regionala utvecklingsfonder.

Mindre och medelstora företag spelar ofta en betydelsefull roll som underleverantörer till exporterande företag. Sveriges exportråd vidtar vissa åtgärder för att främja ett ökat underleverantörskap. Utredaren bör även utvärdera detta stöd. ---

Statens exportfrämjande roll är att skapa så goda förutsättningar som möjligt för företagens eget handlande. Den under hösten 1982 genomförda devalveringen är ett viktigt led härvidlag. F. n. genomförs även olika statliga insatser för att främja företagens export. Utredaren bör även se över olika

typer av insatser och i samband därmed diskutera vilka åtgärder som är lämpliga för att uppnå det avsedda syftet.

Utredaren bör vidare bl. a. studera förutsättningarna för att öka handels-
husens engagemang i de små och medelstora företagens export. — —

Jag vill även erinra om att en översyn skall göras av statens stöd till
exporten i form av den verksamhet som exportkreditnämnden och AB
Svensk Exportkredit utövar.

Tidigare riksdagsbehandling

Avveckling av de regionala utvecklingsfonderna

I en motion (m) år 1982 ifrågasattes behovet av de regionala utvecklings-
fonderna. Motionären ville att riksdagen hos regeringen skulle begära förslag
om en avveckling av fonderna.

Näringsutskottet (NU 1981/82:51 s. 55) hänvisade till att utskottet — i
samma betänkande — på skilda sätt hade uttalat sig positivt om betydelsen av
utvecklingsfondernas verksamhet och avstyrkte motionen med den motive-
ringen. Motionen avslogs av riksdagen.

Sammansättningen av utvecklingsfondernas styrelser

Frågan om hur utvecklingsfondernas styrelser skall utses har behandlats
flera gånger i riksdagen alltsedan fonderna inrättades år 1978. En utförlig
redogörelse för riksdagens ställningstaganden i frågan har lämnats i
betänkandet NU 1981/82:51 (s. 44 f.).

Med anledning bl. a. av ett socialdemokratiskt motionsyrkande om
representation för de fackliga organisationerna och näringslivets organisa-
tioner i utvecklingsfondernas styrelser uttalade utskottet i det nyssnämnda
betänkandet att de grundläggande principer för styrelsernas sammansättning
och nominering som riksdagen tidigare hade fastställt i allt väsentligt borde
bestå. Utskottet underströk vikten av att personer med näringslivskunnande
ingår i styrelserna. Det är också, framhöll utskottet, viktigt att represen-
ter för länets arbetstagare och småföretagare ingår däri. Utskottet ansåg att
den kompetens som finns inom företagargorganisationerna och de fackliga
organisationerna på lämpligt sätt borde utnyttjas när det gäller att få fram
lämpliga kandidater till styrelseposterna. Utskottet förutsatte dels att
landstingen och de politiska partierna däri inför nomineringsarbetet skulle ta
erforderliga kontakter för att få fram kunniga och lämpliga styrelseledamö-
ter, dels att regeringen fortsättningsvis noga skulle följa frågan. På förslag av
utskottet gav riksdagen utskottets uppfattning till känna som sin mening.

Socialdemokraterna i utskottet reserverade sig till förmån för motio-
nen.

Utskottet

De regionala *utvecklingsfondernas verksamhet och organisation* har i år tagits upp i en rad motioner, av vilka de flesta behandlas under denna punkt. En kritisk inställning till utvecklingsfonderna kommer till uttryck i förslag om att dessa skall avskaffas eller begränsa sina aktiviteter. Ett yrkande om översyn av fondernas verksamhet syftar bl. a. till att småföretag skall få service på gynnsammare villkor. Ändrad styrelsesammansättning, nya regler för kreditgivningen, främjande av den tekniska utvecklingen genom uppfinnarstipendier, stöd åt hantverket samt olika slags insatser med sikte på särskilda regioner föreslås också.

Moderata samlingspartiet föreslår i den del av partimotionen 1982/83:1588 som är aktuell här att *utvecklingsfondernas verksamhetsinriktning* skall ändras. Fonderna bör enligt motionärerna upphöra med att ägna sig åt kreditgivning och i stället koncentrera sig på rådgivnings- och konsultinsatser till förmån för de mindre företagen. Vidare föreslås att fondernas tjänster skall beläggas med avgifter, beräknade på marknadsmässiga grunder. Liknande synpunkter framförs i motion 1982/83:2007 (m). Enligt denna motion bör de framlagda förslagen resultera i att statens bidrag till fonderna kan minskas med 5 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

Vid ärendets behandling i utskottet har moderata samlingspartiets representanter gått ett steg längre och angivit 10 milj. kr. som riktmärke för den besparing som nu bör ske på bidragsanslaget. De har då förutsatt förhandlingar mellan staten och de regionala medstiftarna om ändringar av villkoren i de avtal som nu – för perioden 1983–1985 – gäller mellan parterna (se s. 11). Förslagsställarna har därvid samtidigt föreslagit ändrade förutsättningar för fondernas kreditverksamhet, innebärande att lånemedel som återförs till fonderna genom amortering skall inlevereras till staten i sådan utsträckning att staten under det kommande budgetåret får en inkomst av 50 milj. kr.

Även i motion 1982/83:1491 (m), som har väckts av en enskild ledamot, ifrågasätts lämpligheten av att staten genom utvecklingsfonderna permanent påtar sig en del av kreditgivningen till näringslivet. Motionären vill att riksdagen skall begära förslag till avveckling av fonderna.

Centerpartiet föreslår i partimotionen 1982/83:2132 att riksdagen uttalar att de regionala utvecklingsfondernas verksamhet skall utvärderas vid återkommande tillfällen, att fonderna ej skall sätta sådana priser på sina tjänster att dessa inte kan utnyttjas av de allra minsta företagen och att fonderna skall samarbeta med företagens egna organisationer och med bankerna.

Oavsett de skilda meningar som i övrigt råder inom utskottet när det gäller de regionala utvecklingsfonderna finner utskottet att tanken på en avveckling av dessa är verklighetsfrämmande. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:1491 (m).

Den kritiska inställning till utvecklingsfonderna som förutom i denna

motion kommer till uttryck också i motionerna 1982/83:1588 (m) och 1982/83:2007 (m) delar utskottet inte. Utskottet vill hänvisa till de erfarenheter av utvecklingsfondernas verksamhet under åren 1978–1981 som statens industriverk har redovisat på grundval av en utredning (SIND 1981:7). De företag som tillfrågades var genomgående positiva till utvecklingsfondernas insatser. Endast en tiondel av företagen hade dåliga erfarenheter. Man ansåg från företagarhåll vidare att utvecklingsfonderna inte snedvrider konkurrensen på kreditgivningens område. De uppfattades i stället i första hand som serviceorgan för företagen. En annan av utredningens slutsatser var att kreditgivningen i stort har inriktats mot utvecklingsbara företag.

Utskottet menar att det givetvis kan finnas anledning att vid återkommande tillfällen se över utvecklingsfondernas verksamhet. Den nämnda utredningen kan sägas vara ett exempel på en sådan granskning. Regeringen har nyligen lagt fram förslag för riksdagen om verksamheten vid statens industriverk (prop. 1982/83:113). Förslaget behandlas i utskottets betänkande NU 1982/83:39. I propositionen (s. 57 f.) upplyser industriministern om att han, med anledning av att de gällande avtalen mellan utvecklingsfondernas huvudmän löper ut den 31 december 1985, avser att säga upp avtalen för att därefter återkomma till riksdagen med förslag även rörande utvecklingsfondernas framtida organisation. I avvaktan härpå bör enligt utskottets uppfattning några mer genomgripande förändringar av utvecklingsfondernas verksamhet inte övervägas. Utskottet finner det inte heller påkallat med ett särskilt uttalande från riksdagen angående behovet av återkommande översyner av utvecklingsfondernas verksamhet.

Med anledning av de i motion 1982/83:2132 framförda synpunkterna i övrigt vill utskottet framhålla att det får ankomma på utvecklingsföretagen att själva bestämma vilken ersättning de vill betinga sig för sina tjänster till kundföretagen. Det ligger i sakens natur att utvecklingsföretagen inte är betjänta av att sätta sådana priser att företagen avskräcks från att utnyttja den erbjudna servicen. Utskottet tar för givet att utvecklingsföretagen samarbetar med företagens organisationer, fackföreningsrörelsen och bankerna i lämplig utsträckning. Något uttalande från riksdagens sida i saken torde ej vara erforderligt.

Utskottet kan med hänsyn till det anförda inte godta de förslag till besparingar såvitt avser utvecklingsfondernas verksamhet som har framlagts i motion 1982/83:2007 (m) samt av företrädare för moderata samlingspartiet under utskottsbehandlingen av ärendet. Besparingarna skulle komma att få kännbara konsekvenser för utvecklingsfondernas verksamhet. Som utskottet nyss har framhållit bör emellertid några mer genomgripande förändringar i förutsättningarna för utvecklingsfondernas arbete inte genomföras f. n.

Utskottet avstyrker med det anförda här aktuella yrkanden i motionerna 1982/83:1588 (m), 1982/83:2007 (m) och 1982/83:2132 (c). Däremot tillstyrker utskottet propositionen i denna del.

Frågor rörande *sammansättningen av de regionala utvecklingsfondernas styrelser* tas upp i tre motioner.

I motion 1982/83:1658 (s) föreslås riksdagen uttala att representanter för länets näringsliv och fackliga organisationer bör ingå i styrelserna.

En eventuell förändring i principerna för styrelsernas sammansättning vore mycket olycklig, anför det i motion 1982/83:2230 (c). Det är enligt motionärerna särskilt betänkligt om regeringens avsikt är att styrelserna skall få en korporativ sammansättning. Ett uttalande av denna innebörd bör göras av riksdagen, anser motionärerna. Liknande synpunkter framförs motiverades i motion 1982/83:2229 (fp), som behandlas i utskottets betänkande NU 1982/83:39. Motionärerna anser att ett politiskt ansvar skall kunna utkrävas av styrelsernas ledamöter. De betonar samtidigt att det är angeläget att styrelseledamöterna har erfarenhet från arbete i och med företag.

Riksdagen behandlade våren 1982 utförligt verksamheten vid de regionala utvecklingsfonderna (prop. 1981/82:118 bil. 4, NU 1981/82:51, rskr 1981/82:417). På grundval av det beslut som riksdagen då fattade har, som framgått, avtal träffats mellan utvecklingsfondernas huvudmän rörande fondernas verksamhet fr. o. m. år 1983. Enligt avtalen utses fondernas styrelse av resp. landsting och i förekommande fall kommun. Denna ordning har redan tidigare fastställts av riksdagen (prop. 1977/78:40 bil. 1, NU 1977/78:34, rskr 1977/78:110). De nya avtalen gäller t. o. m. den 31 december 1985 med förlängning om inte uppsägning har skett senast ett år dessförinnan. Regeringen har, som framgått av vad utskottet nyss anför, i proposition 1982/83:113 om verksamheten vid statens industriverk m. m. givit till känna att avtalen bör sägas upp och förhandlingar inledas bl. a. rörande styrelsernas sammansättning. Även förändringar i fråga om styrningen av fonderna anges kunna bli aktuella. Industriministern anför att han avser att föreslå regeringen att återkomma till riksdagen med förslag beträffande dessa frågor sedan förhandlingar har förts med Landstingsförbundet.

Utskottet vill erinra om att yrkanden rörande representation för näringslivet och fackliga organisationer i utvecklingsfondernas styrelser flera gånger har behandlats av riksdagen. När frågan senast var aktuell, våren 1982, underströk näringsutskottet vikten av att personer med näringslivskunnande – såsom arbetstagare och småföretagare – ingår i styrelserna. Riksdagen uttalade att den räknade med att regeringen fortsättningsvis noga skulle följa frågan om nomineringarna till utvecklingsfondernas styrelser.

Utskottet vill med anledning av vad som anförts i motion 1982/83:1658 återigen understryka vikten av att utvecklingsfondernas styrelser får en allsidig sammansättning och att näringslivets och de fackliga organisationernas intressen beaktas vid utseendet av styrelserna. Regeringen har som nyss nämnts anmält sin avsikt att våren 1984 efter förhandlingar med övriga huvudmän lägga fram förslag för riksdagen rörande utvecklingsfondernas organisation och verksamhet. Det är, anser utskottet, angeläget att regeringen i det sammanhanget beaktar de synpunkter rörande styrelsernas

sammansättning som utskottet här har anfört. Utskottet föreslår att riksdagen i ett uttalande till regeringen ansluter sig till denna uppfattning. Yrkandet i motion 1982/83:1658 (s) skulle i huvudsak tillgodoses genom ett sådant uttalande.

Däremot bör något uttalande av den innebörd som föreslås i motion 1982/83:2230 (c) inte göras.

Regionalpolitiskt stöd får enligt gällande förordning (1982:677) för sådant stöd i regel inte beviljas utan regeringens tillstånd om annat statligt stöd tas i anspråk för samma ändamål. Kombineras det med andra stödformer får summan av det statliga stödet för en investering inte uppgå till mer än 70 % av det totala kapitalbehovet. Av förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond framgår att de skilda stödformer som administreras av de regionala utvecklingsfonderna får kombineras med andra former av statligt stöd, dock inte med lokaliseringssöd eller glesbygdsstöd för samma ändamål.

Dessa regler kritiserar i motion 1982/83:2035 (fp). Motionären anser det otillfredsställande att ianspråktagandet av den ena av stödformerna ofta utesluter användandet av den andra. Ett företag som exempelvis av regionalpolitiska skäl får stöd i form av investeringsbidrag enligt 1982 års förordning till uppförande av en industribyggnad "straffas" enligt motionären genom att det berövas möjligheten att erhålla det normala finansiella stöd som utvecklingsfonden kan ge till företag i länet.

Utskottet vill erinra om att anledningen till att vissa begränsningsregler har införts när det gäller bl. a. möjligheten att kombinera skilda former av stöd för industriella investeringar är att statsmakterna vill säkerställa att investeringarna inte kommer till stånd utan en viss insats av friskt privat kapital. Som motionären påpekar har bestämmelserna i december 1982 uppmjukats så till vida att en investering nu kan i stödhänseende delas upp i olika enheter, t. ex. byggnader och maskiner, varvid skilda stödformer kan användas för de olika investeringsenheterna. Detta ökar möjligheterna att kombinera t. ex. regionalpolitiskt stöd och stöd från regional utvecklingsfond. Nyligen har en utredning (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet tillkallats. Utredningen skall bl. a. behandla frågan om de regionala utvecklingsfondernas roll i handläggningen av det stödet (dir. 1982:105). Mot bakgrund av det anförda finns det enligt utskottets mening inte någon anledning för riksdagen att ta initiativ till sådana författningsändringar som föreslås i motionen. Denna avstyrks därför.

I motion 1982/83:805 (c) föreslås att av anslaget till styrelsen för teknisk utveckling (STU) – vilket utskottet behandlar under punkt 25 i det följande – för nästa budgetår 25 milj. kr. skall föras över till anslaget för de regionala utvecklingsfonderna. Beloppet motsvarar den del av STU:s anslag som avses täcka kostnaden för s. k. *uppfinnarstipendier*. Utvecklingsfonderna har enligt motionärerna bättre möjligheter än STU att tillgodose småföretagens

och de däri verksamma uppfinnarnas behov.

Utskottet vill erinra om att STU har flera uppgifter med sin stödjande verksamhet och också flera kategorier av mottagare av stöd. Av STU:s stöd går grovt räknat en tredjedel till universitet och högskolor, en tredjedel till kollektiva forskningsinstitut samt en tredjedel till företag och enskilda uppfinnare. En betydande del av stödet går till små och medelstora företag. Av det totala stödet till företag och enskilda uppfinnare avser mer än en tredjedel stöd till företag med mindre än fem anställda och till enskilda uppfinnare. STU hanterar drygt 2 000 ärenden per år rörande dessa mottagarkategorier. Sammanfattningsvis kan sägas att STU:s stöd till uppfinnare och mycket små företag internationellt sett ligger på en synnerligen hög nivå. Mot bakgrund härav och av att de regionala utvecklingsfonderna inte kan antas besitta någon speciell kompetens när det gäller att bedöma uppfinnarprojekt anser utskottet att riksdagen inte bör vidta den åtgärd som föreslås i motionen. Samtidigt vill utskottet understryka att de regionala utvecklingsfonderna i allmänhet torde ha etablerat ett gott samarbete med STU, vilket å ena sidan bidrar till att ge STU erforderliga regionala kontakter, å andra sidan tillför utvecklingsfonderna en viss kompetens på det tekniska området. På grundval av det anförda avstyrker utskottet motion 1982/83:805.

Regeringen lämnade år 1979 utvecklingsfonderna i Stockholms, Värmlands och Gävleborgs län medgivande att starta *försöksverksamhet med handelshus*. Inom ramen för försöksverksamheten har de tre bolagen Stockex AB, Wermlands Export AB (Wermex) och Gavlex Trade AB bildats. Verksamheten har under hösten 1982 utvärderats i en promemoria av industriverket. Bolagen drivs vidare under år 1983 med bidrag från Sveriges exportråd, som dock har ställt krav på en viss finansiell medverkan av de småföretag som berörs av verksamheten.

De tre företagens situation behandlas i motion 1982/83:1026 (s). Motionären vill att erforderliga resurser skall avsättas av de regionala utvecklingsfonderna, så att en uppföljning och utveckling av bolagen kan ske.

Utskottet erinrar om att regeringen nyligen har tillkallat en särskild utredare (H 1982:08) för att utvärdera de åtgärder som vidtas för att främja exporten från mindre och medelstora företag (se s. 18). Utredningsuppdraget skall redovisas före årets utgång. Enligt direktiven är den vid vissa regionala utvecklingsfonder pågående försöksverksamheten med exportagenturer en företeelse som särskilt skall belysas av utredaren. Mot bakgrund bl. a. härav saknar riksdagen enligt utskottets mening anledning att göra ett sådant uttalande som begärs i motionen. Denna avstyrks därför.

Frågor om *hantverksnäringen* aktualiseras i tre motioner. I motion 1982/83:1038 (c, m, fp) föreslås att en särskild kommitté skall inrättas med uppdrag att dels följa upp den hantverksutredning som industriverket

häromåret genomförde och redovisade i betänkandet (SIND. 1981:2) *Hantverk – produktion med tradition*, dels förbereda tillskapandet av ett organ för utveckling av hantverket. Folkpartiet föreslår i partimotionen 1982/83:1615 att särskilda medel (4,2 milj. kr.) anvisas till en särskild hantverksnämnd. I motion 1982/83:1480 (fp) föreslås att de regionala utvecklingsfonderna skall åläggas att avdela personal med uppgift att ge stöd och råd till företag inom hantverk och hemslöjd.

När det gäller förslagen om ett inrättande av ett särskilt organ för utveckling av hantverket etc. vill utskottet erinra om att förre riksdagsmannen Johan A. Olsson i skrivelse till regeringen den 5 oktober 1982 har föreslagit att staten skall inrätta en hantverksnämnd med uppgift att initiera, planera, samordna och själv vidta åtgärder för att främja hantverk. Nämnden skulle enligt förslaget få ett anslag över statsbudgeten på 4,2 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Liknande förslag har inkommit från SHIO-Familjeföretagen. Industriministern har i budgetpropositionen (bil. 14 s. 28) utan närmare motivering förklarat sig inte vara beredd att förorda att en statlig hantverksnämnd inrättas.

Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att Sverige slår vakt om hemslöjden och hantverket men kan inte finna att detta intresse bäst skulle tillgodoses genom tillkomsten av ett centralt statligt organ av den typ som föreslås i motionerna 1982/83:1038 (c. m. fp) och 1982/83:1615 (fp). Industriministern anförde i svar den 17 januari 1983 (RD 1982/83:61 s. 43) på en interpellation (1982/83:47) av Nils G. Åsling om hantverkets utveckling bl. a. att hantverksföretagen i dag kan få del av flera av de näringspolitiska insatser som riktas till mindre företag. Dessa företag ingår i målgrupperna för bl. a. de regionala utvecklingsfonderna och Stiftelsen Institutet för företagsutveckling (SIFU). Det fick enligt industriministern ankomma på industriverket och övriga näringspolitiska organ att inom ramen för sina resurser beakta hantverksföretagens behov av service. Om en hantverksstiftelse bildas på privat initiativ, får, framhöll statsrådet vidare, de nämnda organen överväga olika möjligheter att inom ramen för befintliga anslag stödja stiftelsens verksamhet. Utskottet har samma inställning i frågan som industriministern och avstyrker därför motion 1982/83:1038 (c. m. fp) liksom motion 1982/83:1615 (fp) i denna del. Det bör tilläggas att statsfinansiella skäl i dagens läge talar för särskild återhållsamhet när det gäller inrättande av nya statliga organ. Vad angår önskemålet om stöd till hemslöjden vill utskottet härutöver erinra om den verksamhet som bedrivs av nämnden för hemslöjdsfrågor.

Vad angår förslaget i motion 1982/83:1480 (fp) om att utvecklingsfonderna skall anmodas avdela viss personal för de ändamål som anges i motionen vill utskottet understryka att det ligger på varje utvecklingsfond och på industriverket, som fördelar statens bidrag till fonderna, att prioritera bland olika behov och ändamål när det gäller användandet av anvisade medel. Det ankommer också på fonderna själva att på bästa sätt organisera sin personal.

Någon sådan anmodan från statsmakternas sida till utvecklingsfonderna som motionärerna föreslår bör därför inte framställas. Utskottet avstyrker följaktligen motion 1982/83:1480 (fp).

Flera motioner innehåller krav på utvidgade statliga *näringspolitiska satsningar via de regionala utvecklingsfonderna i vissa län* (Uppsala, Skaraborg, Kopparberg, Gävleborg och Jämtland).

I motion 1982/83:2192 (c, fp) föreslås bl. a. att stadgarna för utvecklingsfonden i Uppsala ändras så att fondens verksamhet kan inrymma olika regionala investmentbolag. Det särskilda forsknings- och utvecklingsråd som planeras i Skaraborgs län bör enligt yrkandet i motion 1982/83:251 (c) ges statligt stöd för sin verksamhet. Vid fördelningen av medel till utvecklingsfonderna bör, enligt ett yrkande i motion 1982/83:810 (s), speciell hänsyn tas till utvecklingsfonden i Kopparbergs län, bl. a. så att Dala Invest AB:s verksamhet inom området kan förstärkas. Motion 1982/83:1585 (s) innehåller ett yrkande om att utvecklingsfonden i Gävleborgs län mot bakgrund av den svåra sysselsättningssituationen i länet skall tillföras speciella medel dels till investeringsprojekt i speciellt utsatta kommuner, dels som särskilt riskkapital för användning i företag med intressanta utvecklingsmöjligheter. I motion 1982/83:1481 (s) föreslås ett uttalande av innebörd att utvecklingsfonden i Jämtlands län skall kunna påräkna tillskott av lånemedel för täckande av förluster som fonden kan komma att åsamkas till följd av riksdagens beslut förra året om att även turistföretagen skall kunna erhålla stöd från regional utvecklingsfond.

Med anledning av dessa förslag vill utskottet anföra följande. Det utvidgade statliga stöd som begärs i de olika motionerna skulle användas för behjärtansvärda ändamål. Likväl anser sig utskottet inte kunna förorda bifall till motionerna. Utskottet vill liksom tidigare framhålla att det i första hand får ankomma på de regionala utvecklingsfonderna och på industriverket, som fördelar anslagen mellan utvecklingsfonderna, att bedöma angelägenheten av särskilda projekt. Vid denna bedömning spelar givetvis flera omständigheter in: regionalpolitiska behov, den aktuella fördelningen av krediter och garantier hos fonderna, forsknings- och utvecklingssynpunkter, prognosbilden för de aktuella projekten etc. Regeringen och riksdagen bör enligt utskottets mening endast i undantagsfall ge sig in på bedömningar av denna natur i fråga om projekt av enbart regional betydelse. Utskottet kan inte finna att något av de förslag som här har berörts bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. De fem motionsyrkanden som det är fråga om avstyrks alltså.

Utskottet hemställer

1. beträffande *avveckling av de regionala utvecklingsfonderna*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1491.
2. beträffande *ändrad inriktning av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet*
att riksdagen

- a) avslår motion 1982/83:1588 yrkande 5,
- b) avslår motion 1982/83:2132 yrkandena c-e,
- c) med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 3 till *Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 97 850 000 kr.,
- 3. beträffande *utvecklingsfondernas styrelser*
att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1658 och med avslag på motion 1982/83:2230 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- 4. beträffande *kombination av olika former av industristöd*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2035,
- 5. beträffande *överföring av medel från STU till utvecklingsfonderna*
att riksdagen avslår motion 1982/83:805 yrkande 2,
- 6. beträffande *regionala exportsäljbolag*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1026,
- 7. beträffande *statlig hantverksnämnd*
att riksdagen avslår
 - a) motion 1982/83:1038,
 - b) motion 1982/83:1615 yrkande 3,
- 8. beträffande *utvecklingsfondernas insatser för hantverk och hemslöjd*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1480,
- 9. beträffande *regionalpolitiska insatser*
att riksdagen avslår
 - a) motion 1982/83:251 (Skaraborgs län),
 - b) motion 1982/83:810 (Kopparbergs län),
 - c) motion 1982/83:1481 (Jämtlands län),
 - d) motion 1982/83:1585 (Gävleborgs län),
 - e) motion 1982/83:2192 (Uppsala län).

7. Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder. Regeringen har under punkt B 4 (s. 28 f.) föreslagit riksdagen att till Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet motion 1982/83:2007 (m), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvecklingsfondernas utlåningsverksamhet och inbetalning av amorteringsmedel.

Motionen

Motionärerna konstaterar att anslaget under denna punkt föreslås bli anvisat med ett formellt belopp. Redovisning saknas, anför de, om vilka belopp som fonderna totalt har beviljat i form av krediter till näringslivet. Än mindre, säger motionärerna vidare, går det att utläsa i vilken omfattning amorteringsmedel återbetalas till staten. Regeringen borde klarlägga detta förhållande och redovisa en prognos härför till riksdagen. Dessa uppgifter skulle sedan vara utgångspunkt för fortsatta besparingsöversväganden.

De regionala utvecklingsfondernas finansiella stödverksamhet

Utvecklingsfonderna kan – enligt förordningen (1982:682) om statlig finansiering genom regional utvecklingsfond – lämna finansiellt stöd i fyra olika former, nämligen som rörelselån, som garanti för lån (lånegaranti), som garanti för bankgaranti och som utvecklingskapital i form av utvecklingslån eller utvecklingsbidrag. Allmänt gäller att stöd får lämnas endast till verksamhet som har eller bedöms kunna få tillfredsställande lönsamhet och att stöd inte får ges om finansieringen kan ske på den allmänna kreditmarknaden under normala marknadsmässiga villkor. Stödbeloppen är maximerade på vissa sätt.

Rörelselån får lämnas för anskaffning av anläggnings- eller omsättnings-tillgångar eller för främjande av rörelsens utveckling på annat sätt. Rörelselån får inte beviljas om någon annan finansieringsform är tillgänglig på rimliga villkor.

Lånegaranti får lämnas för lån i vissa kreditinrättningar till de ändamål och under de förutsättningar som enligt vad just sagts gäller för rörelselån. Finansieringsformen garanti för bankgaranti är reglerad på motsvarande sätt.

Utvecklingskapital får lämnas för att stödja utveckling och marknadsföring av nya produkter, processer eller system för industriell produktion eller marknadsföring av tidigare utvecklade produkter, processer eller system av sådant slag. Utvecklingskapital får normalt beviljas till högst 50 % av den beräknade kostnaden för det projekt som stödet avser. Särskild säkerhet behöver inte ställas. Utvecklingsbidrag ges med förbehåll att mottagaren förbinder sig att, om projektets resultat kan utnyttjas lönsamt, utge ersättning i form av ett engångsbelopp eller i form av royalty eller liknande. För utvecklingslån kan återbetalningsskyldigheten helt eller delvis efterges, om stödmottagaren visar att förutsättningar uppenbarligen saknas att utnyttja projektets resultat lönsamt. Stödformen utvecklingskapital kom till genom beslut av statsmakterna år 1982 (prop. 1981/82:118, NU 1981/82:51, rskr 1981/82:417). Tidigare fanns för motsvarande ändamål stödformen produktutvecklingslån.

Medel för rörelselån och utvecklingskapital (produktutvecklingslån) har tillhandahållits av staten. Vid utvecklingsfondernas inrättande år 1978

fördelades på dem de medel som då fanns i statens hantverks- och industrilånefond och statens utvecklingsfond (prop. 1977/78:40, NU 1977/78:34, rskr 1977/78:110). Sammanlagt tillfördes utvecklingsfonderna sålunda 322 milj. kr. för budgetåret 1978/79. Inflytande räntor och amorteringar på tidigare lån kan användas för ny utlåning. I vissa fall har även resp. landsting gett utvecklingsfonderna medel för utlåningsändamål.

Hittills har merparten av fondernas lånemedel använts för rörelselån. År 1981 lämnade fonderna 1 705 sådana lån till ett sammanlagt belopp av ca 413 milj. kr. Antalet produktutvecklingslån var 456 och deras sammanlagda belopp ca 69 milj. kr. Lånegarantiernas antal var 164 och deras sammanlagda belopp ca 50 milj. kr. Vid utgången av år 1981 var 1 145 000 kr. utestående i form av rörelselån och 159 000 kr. i form av produktutvecklingslån. Statens industriverk redovisar årligen hur stödet för varje utvecklingsfond fördelar sig på stödformer, industribranscher och företagsstorlekar.

I propositionen om införande av stödformen utvecklingskapital uttalades bl. a. – utan gensägelse från riksdagens sida – att risktagandet i utvecklingsfondernas utlåning måste balanseras så att förlusterna kunde begränsas (prop. 1981/82:118 s. 209). Ökade förluster skulle, framhölls det, leda till minskade framtida utlåningsmöjligheter, eftersom ytterligare statliga medelstillskott inte kunde påräknas i det rådande statsfinansiella läget.

Utskottet

Enligt beslut av riksdagen (prop. 1979/80:101, NU 1979/80:32, rskr 1979/80:172) skall staten svara för hälften av de riskerade förlusterna på de regionala utvecklingsfondernas garantigivning. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ett formellt förslagsanslag av 1 000 kr. för täckande av kostnader som föranleds av detta åtagande.

I motion 1982/83:2007 (m) riktas, som framgår av det referat som har lämnats, kritik mot det beslutsunderlag som tillhandahålls i propositionen. Motionärerna efterlyser bl. a. en redovisning av hur omfattande utvecklingsfondernas kreditgivning till näringslivet är. Statens industriverk publicerar årligen en sådan redovisning. Utskottet har tagit del av den senaste årsredovisning som föreligger; en sammanfattning därav finns i det föregående. Motionärerna ställer också frågan i vilken omfattning amorteringsmedel återbetalas till staten. Som framgår av den redogörelse som har lämnats återgår amorteringsmedlen – enligt riktlinjer som riksdagen på den punkten var enig om – till vederbörande fond som kan utnyttja dem för nya krediter. Någon sådan framställning till regeringen som motionsyrkandet går ut på finner utskottet inte motiverad.

I anslutning till motionsyrkandet och de föreliggande uppgifterna om utvecklingsfondernas finansiella stödverksamhet har moderata samlingspartiets representanter i utskottet väckt ett förslag som går ut på att de medel som staten har tilldelat fonderna för kreditgivning successivt skall återföras

till staten. Enligt förslagsställarna bör så stor andel, upp till 50 %, av amorteringsmedlen inlevereras till staten att denna därigenom erhåller en årlig inkomst av storleksordningen 50 milj. kr.

Som framgår av redogörelsen under punkt 6 (s. 11) regleras de regionala utvecklingsfondernas verksamhet till väsentlig del genom avtal mellan å ena sidan staten, å andra sidan landsting och kommuner utanför landsting. De nuvarande avtalen gäller till utgången av år 1985. En förutsättning för att det refererade förslaget skall kunna genomföras är uppenbarligen att de icke-statliga kontrahenterna genom omförhandlingar kan förmås att godta de ändrade villkor för utvecklingsfondernas kreditgivning som det är fråga om. Från förslagsställarnas sida har påpekats att avtalsbestämmelsen om att fondernas huvudmän årligen skall tillskjuta medel till fondernas löpande verksamhet kan ge staten en gynnsam position vid sådana omförhandlingar.

Utskottet tar bestämt avstånd från det förslag som här har nämnts. Förslaget innebär att statsmakterna skulle helt överge en grundläggande princip för utvecklingsfondernas verksamhet och därigenom avvika från ett i här relevanta delar enhälligt riksdagsbeslut. Ett sådant agerande från statens sida skulle otvivelaktigt rycka undan grunden för det positiva samarbete mellan staten och de regionala huvudmännen som bedrivs inom utvecklingsfondernas ram. Särskilt anmärkningsvärt är att omförhandlingar skulle påkallas redan under det första året av den nu löpande treåriga avtalsperioden. Detta måste av medkontrahenterna ses som ett utslag av bristande konsekvens i statens handlande. Det rör sig därvid om en omprioritering som inte gärna kunnat förutses. Riksdagen har, som redan antytts, stått samlad bakom principen att utvecklingsfonderna fortlöpande skall kunna disponera amorteringsmedlen för ny kreditgivning. Moderata samlingspartiet var f. ö. representerat i den regering som föreslog riktlinjer av denna innebörd.

Utskottets reaktion mot det berörda förslaget betingas inte enbart av hänsyn till den rådande avtalsituationen. En avgörande omständighet är att den finansieringsverksamhet som enligt förslagsställarna successivt skulle bli avvecklad måste anses vara av stor näringspolitisk betydelse. Verksamheten syftar, som framgår av de refererade reglerna, till att ge framför allt små och medelstora företag ökade möjligheter att förnya sin produktionsapparat och att utveckla och marknadsföra nya produkter. Det har ställts upp som krav att den allmänna kreditmarknaden utnyttjas i första hand, att stöd inte ges till andra projekt än sådana som bedöms vara lönsamma och att finansieringsverksamheten läggs upp på sådant sätt att utvecklingsfonderna undviker förluster. När riksdagen förra året tog ställning till regeringens förslag till ändrade riktlinjer för denna verksamhet pläderade moderata samlingspartiets företrädare för att utvecklingsfonderna snarare skulle förmedla kreditgarantier än bedriva egen utlåningsverksamhet (NU 1981/82:51 res. 9). De godtog emellertid uttryckligen stödformen utvecklingskapital, och det var inte tal om annat än att utvecklingsfondernas kreditgivningsmöjligheter

skulle förbli intakta. Det förslag som nu har framlagts från moderata samlingspartiets sida betecknar, finner utskottet, ett steg bort från partiets tidigare ståndpunkt.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Täckande av förluster i anledning av garantigivning hos regionala utvecklingsfonder* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motion 1982/83:2007 yrkande 4.

8. Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m.

Regeringen har under punkt B 5 (s. 29 f.) föreslagit riksdagen att

1. medge att för budgetåret 1983/84 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. beviljas med sammanlagt högst 300 000 000 kr.,
2. till Täckande av förluster i anledning av statliga industrigarantilån m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.

I motion 1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga, (5) att riksdagen avslår regeringens förslag om medgivande att för budgetåret 1983/84 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. beviljas med sammanlagt högst 300 000 000 kr.

Utskottet

Som framgår av propositionen har statens industriverk mot bakgrund av utvecklingen under de senaste åren ansett att ramen för industrigarantilån under budgetåret 1983/84 bör fastställas till 500 milj. kr. Enligt regeringens förslag reduceras beloppet till 300 milj. kr. I motion 1982/83:2007 (m) påyrkas att regeringen skall anmodas ompröva sina beräkningar med sikte på en ytterligare reduktion och att dess nu föreliggande förslag skall avslås.

Utskottet godtar regeringens förslag till garantiram liksom också dess beräkning av behovet av medel för förlusttäckning. Av det sagda följer att utskottet avstyrker motionsyrkandet. Det bör påpekas att om detta yrkande skulle bifallas inga lånegarantier i år skulle kunna lämnas under tiden fr. o. m. juli till början av november, då ett riksdagsbeslut på grundval av en ny proposition tidigast kan föreligga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 5 medger att för budgetåret 1983/84 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. beviljas med sammanlagt högst 300 000 000 kr.,

2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Täckande av förluster i anledning av statliga industrigaranantilån m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 150 000 000 kr.

9. **Sprängämnesinspektionen.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 6 (s. 31–33) och hemställer
att riksdagen till *Sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

10. **Branschfrämjande åtgärder.** Regeringen har under punkt B 7 (s. 33–44) hemställt att riksdagen

1. godkänner vad chefen för industridepartementet anfört om branschfrämjande åtgärder för övriga industrisektorer,

2. till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 27 740 000 kr.

Motionsyrkanden

Följande motioner behandlas:

1982/83:397 av Arne Fransson (c), vari hemställs att riksdagen begär att regeringen skyndsamt vidtar sådana förändringar att exportstöd kan utgå även om villkoret om tre samverkande företag inte uppfyllts,

1982/83:1032 av Håkan Strömberg m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att stödet till den träbearbetande industrin kombineras på ett sådant sätt att utvecklingsresurserna också kanaliseras till den svenska utrustningsbranschen,

1982/83:1615 av Ola Ullsten m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan att riksdagen

8. avvisar vad som i proposition 1982/83:100 bilaga 14 anförts om branschfrämjande åtgärder för övriga industrisektorer,

9. till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 22 740 000 kr..

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (8) att riksdagen till Branschfrämjande åtgärder för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

1982/83:2180 av Ingemar Eliasson (fp), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande utvecklingsfondens stöd till småföretag inom den träbearbetande sektorn.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen bl. a. att statens industriverks branschprogram för den träbearbetande industrin utvidgas till att omfatta åtgärder för sågverksindustrin. Programmet räknas upp med 6 240 000 kr. för budgetåret 1983/84 jämfört med innevarande budgetår. Vidare föreslås att ett strukturanpassningsprogram införs för övriga industrisektorer, dvs. för insatser i branschområden som inte omfattas av särskilda program. Förslaget återgår på ett förslag av industriverket i promemorian (SIND PM 1981:14) Program för en aktiv strukturanpassningspolitik. I propositionen anförs att de medel som föreslås anvisade – 5 milj. kr. – bör omfatta enbart omvärldsanalyser och andra utredningsinsatser. Detta innebär bl. a. att lån och bidrag till enskilda företag eller branscher inte kan beviljas inom ramen för programmet. Industriministern förordar att programmet inriktas på såväl kris- som utvecklingssektorer.

Motivering i motionerna

I sin gruppmotion 1982/83:2007 om besparingar inom industridepartementets verksamhetsområde föreslår moderata samlingspartiet att de i budgetpropositionen under punkterna B 7 (Branschfrämjande åtgärder) och B 8 (Branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin) uppförda anslagen förs samman till en post. Ambitionen bör enligt motionärerna vara att trappa ned alla de stödformer som ryms under dessa anslag. De beräknar därför anslaget under B 7 till 10 milj. kr., vilket i jämförelse med regeringens förslag innebär en besparing med 17 740 000 kr. Motionärerna aviserar sin avsikt att i samband med kommande propositioner återkomma till frågan om hur den vidare reduktionen skall genomföras.

Folkpartiet föreslår i partimotionen 1982/83:1615 att anslaget till Branschfrämjande åtgärder sänks med 5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna hänvisar till att regeringen anvisar denna summa för utarbetande av ett branschprogram för "övriga industrisektorer", varmed avses branscher som inte är i akut kris utan snarare kan bli eller är tillväxtbranscher. Motionärerna menar att det inte är regeringens sak att utarbeta sådana program och att utpeka vissa branscher som framtidsbranscher men inte andra. Inom alla branscher finns bra och dåliga företag. Speciella program för en viss bransch blir då av föga värde, anser motionärerna.

Frågor om stöd till träindustrin berörs i tre motioner.

I motion 1982/83:1032 (s) framhålls att statens industriverk disponerar ett anslag för den träbearbetande industrin, vilket för budgetåret 1983/84 har räknats upp med 6 240 000 kr. Motionärerna understryker att det är angeläget att den upprustning i tekniskt hänseende av den träbearbetande industrin som sker gynnar den svenska utrustningsbranschen. Denna bör därför inkluderas i målgruppen för det aktuella anslaget. Om det finns

beställarstöd kan tillverkarna känna större tillförsikt när det gäller offertgivningen, påpekar motionärerna. Företagen blir då också mindre känsliga för eventuella kalkylfel vid beräkning av utvecklingskostnader.

För att ett företag skall erhålla exportstöd till ett visst projekt krävs bl. a. att minst tre företag deltar i projektet. I motion 1982/83:397 (c) anfördes att detta villkor verkar hämmande på många företag som vill satsa på export men som till följd av att de opererar på egen hand inte kan erhålla exportstöd. För bl. a. den svenska trähusbranschens framtid är det enligt motionären nödvändigt att flexibla stödformer införs. Det nämnda kravet på samarbete mellan tre företag bör därför tas bort. Motionären anför vidare att regeringen ytterligare försvårar trähusbranschens redan svåra situation om stödet till svensk projektexport slopas.

I motion 1982/83:2180 (fp) framhålls att det inom den träbearbetande industrin i Västernorrlands län finns en rad småföretag som både direkt och indirekt betyder mycket för sysselsättningen i länet. I dessa småföretag finns ett betydande trätekniskt kunnande. Dessutom finns det, anför motionären, med säkerhet ett stort antal produktidéer som borde kunna utvecklas genom insatser av teknisk, ekonomisk, administrativ och marknadsmässig karaktär. Motionären anser att det bör ankomma på länets utvecklingsfond att stimulera en sådan utveckling. Regeringen borde därför uppdraga åt fonden att inom ramen för givna anslag särskilt beakta denna arbetsuppgift.

Gällande ordning beträffande exportstöd i vissa fall

Inom ramen för branschfrämjande åtgärder (anslaget B 7) lämnas stöd till exportfrämjande åtgärder. De statliga exportfrämjande medlen är avsedda för åtgärder som stöder företagens exportansträngningar direkt och på ett konkret säljfrämjande sätt. En förutsättning för att stöd skall kunna lämnas är att marknadsföringsåtgärderna avser kollektiva projekt. I praktiken fungerar detta så, att stöd inte kan utgå om inte minst tre företag deltar i projektet. Bakgrunden till denna regel är att individuellt exportstöd anses bryta mot de handelsförbindelser som Sverige har ingått (jfr GATT-avtalet art. 16, EFTA-överenskommelsen art. 13 och frihandelsavtalet med EG art. 23). Ett annat villkor för stöd är att företaget i fråga är abonnent i Sveriges exportråd. För vissa branscher – tekoindustrin och den manuella glasindustrin – kan dock stödet lämnas direkt till enskilda företag. Stödet uppgår till högst 50 % av kostnaden för åtgärderna. Industriverket administrerar branschprogrammet i samråd med Sveriges exportråd och gör från fall till fall en bedömning av om stöd skall lämnas.

Tidigare riksdagsbehandling av frågor om utrustningsindustrin

Riksdagen behandlade våren 1980 ett motionsyrkande (s) om åtgärder för att främja den svenska utrustningsindustrin. Motionärernas utgångspunkt

var att den svenska basindustrins köp av ny utrustning i allt högre grad sker från utländska tillverkare och att detta leder till en utarmning av den svenska utrustningstillverkande industrin. Näringsutskottet, som avstyrkte motionen, anförde bl. a. att utskottet inte ville förorda särskilda statliga åtgärder för att basindustriernas köp av ny maskinutrustning skulle styras till svenska leverantörer. Givetvis är dock förutsättningarna för fortsatt utveckling av den utrustningstillverkande industrin – en väsentlig del av vår verkstadsindustri – ett viktigt industripolitiskt spørsmål, framhöll utskottet, som utgick från att regeringen och de ansvariga myndigheterna skulle ha sin uppmärksamhet riktad på den utrustningstillverkande industrins problem. Något särskilt uttalande av riksdagen om denna industri fann utskottet inte motiverat. – Socialdemokraterna i utskottet reserverade sig till förmån för motionen. Riksdagen följde utskottet (NU 1979/80:43).

Utskottet

Folkpartiet föreslår i sin partimotion 1982/83:1615 att något branschprogram för "övriga industrisektorer" inte inrättas och att anslaget till branschfrämjande åtgärder därför sänks med 5 milj. kr.

I motion 1982/83:2007 (m) föreslås att de i budgetpropositionen upptagna anslagen för branschfrämjande åtgärder (B 7) och branschfrämjande åtgärder för tekoindustrin (B 8) som ett led i statens sparsträvanden slås samman till ett anslag om 10 milj. kr.

Utskottet tillstyrker förslaget att branschprogrammet för den träbearbetande industrin utvidgas till att omfatta åtgärder för sågverksindustrin.

Svensk industri kännetecknas f. n. av en allmänt svag utveckling. Detta gäller inte bara i fråga om de branscher för vilka särskilda branschprogram har utformats. Inom branscher med goda framtidsutsikter kan det för vissa företag finnas tillfälliga hinder för en positiv utveckling. Dessa måste i görligaste mån undanröjas. Industripolitiska insatser för att främja en nödvändig strukturanpassning kan enligt utskottets mening med fördel göras inom ramen för den metodik som f. n. tillämpas för industriverkets branschprogramverksamhet. Även relativt marginella och kortvariga insatser av den typ som tillämpas inom branschprogrammen kan ha god effekt i fråga om företagens möjligheter att övervinna förekommande hinder. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet förslaget att ett strukturanpassningsprogram införs för övriga industrisektorer.

Programmets inriktning och omfattning har begränsats i jämförelse med det förslag till program som industriverket presenterade i den promemoria (SIND PM 1981:14) som har legat till grund för regeringens förslag. I promemorian föreslogs att programmet skulle omfatta även operativa insatser såsom bidrag till konsulttjänster i företagen, exportstöd och finansiellt stöd till omställningskostnader. Med hänsyn till att de resurser som har anvisats för ändamålet är relativt små är det enligt utskottets mening

lämpligt att insatsen koncentreras på den typ av åtgärder som föreslås i propositionen. Utskottet avstyrker med det anförda motion 1982/83:1615 (fp) i denna del.

Vad angår förslaget i motion 1982/83:2007 (m) vill utskottet erinra om att den översyn av branschprogrammen som riksrevisionsverket har gjort på regeringens uppdrag (prop. s. 36 f.) har resulterat i en i stort sett positiv bedömning av åtgärderna. Utskottet avstyrker det här aktuella yrkandet i den motionen.

Frågor om stöd till träindustrin berörs i tre motioner.

I motion 1982/83:1032 (s) föreslås att branschstödet till den träbearbetande industrin skall omfatta även utrustningsbranschen.

Utskottet vill erinra om att riksdagen våren 1980 avlog ett liknande motionsyrkande. Näringsutskottet anförde bl. a. att utskottet inte ville förorda särskilda statliga åtgärder för att styra basindustriernas köp av ny maskinutrustning till svenska leverantörer (NU 1979/80:43). Utskottet vidhåller denna uppfattning. Till detta kan läggas att det inte är förenligt med gängse branschuppdelning att till en bransch som erhåller stöd inom ramen för ett branschprogram räkna även utrustningsbranschen. Samtidigt vill utskottet påpeka att företag inom utrustningsindustrin torde vara oförhindrade att ansöka om stöd inom ramen för det strukturanpassningsprogram för "övriga industrisektorer" som utskottet har behandlat i det föregående. Motion 1982/83:1032 (s) avstyrks på grundval av det anförda.

Inom ramen för det nu aktuella anslaget kan stöd under vissa förhållanden ges till exportfrämjande åtgärder. En förutsättning för att stöd skall kunna lämnas är att marknadsföringsåtgärden avser "kollektiva" projekt, vilket i praktiken innebär att minst tre företag måste delta i projektet. Detta förhållande kritiserar i motion 1982/83:397 (c). Motionären vill att kravet på samverkan mellan tre företag slopas och framhåller att detta bl. a. skulle förbättra förutsättningarna för svensk trähusexport.

Bakgrunden till det gällande kravet på att minst tre företag skall samarbeta om ett stödprojekt är att en ordning med individuellt exportstöd kan anses bryta mot de handelsavtal Sverige har ingått med EFTA och EG samt mot GATT-överenskommelsen. Utskottet anser att endast tvingande skäl bör föranleda avvikelser från dessa avtal. Sådana skäl kan inte anses föreligga i detta fall. I fråga om trähusexporten vill utskottet peka på möjligheten av att tre företag inom var och en av de tre delbranscherna inom den träbearbetande industrin bildar en sådan grupp som kan bli berättigad till exportstöd. Motion 1982/83:397 (c) avstyrks emellertid av utskottet.

I det här aktuella yrkandet i motion 1982/83:2180 (fp) föreslås att regeringen skall uppdraga åt den regionala utvecklingsfonden i Västernorrlands län att särskilt främja produktutvecklingen inom den träbearbetande industrin.

Utskottet konstaterar att det ankommer på den regionala utvecklingsfonden att inom ramen för givna anslag själv göra erforderliga prioriteringar i

verksamheten. Regeringen har således ingen möjlighet att ge fonden direktiv av exempelvis den innebörd som motionären föreslår. Enligt vad utskottet har erfarit bedriver utvecklingsfonden i Västernorrlands län med stöd av medel från länsstyrelsen ett visst projektarbete med inriktning på den träbearbetande industrin i länet. Syftet med motionen är så till vida redan tillgodosett. Den bör lämnas utan åtgärd av riksdagen.

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslaget till branschfrämjande åtgärder m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1982/83:1615 yrkandena 8 och 9 samt 1982/83:2007 yrkande 8
a) godkänner vad chefen för industridepartementet har anfört om branschfrämjande åtgärder för övriga industrisektorer,
b) till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 27 740 000 kr.,
2. beträffande *utrustningsindustrin*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1032,
3. beträffande *villkoren för exportstöd*
att riksdagen avslår motion 1982/83:397,
4. beträffande *den träbearbetande industrin i Västernorrlands län*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2180 yrkande 2.

11. Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher. Regeringen har under punkt B 9 (s. 45–47) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de ändringar i riktlinjerna för strukturgarantierna, som föredragande statsrådet har förordat,
2. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten förpliktelser i form av strukturgarantier, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 185 000 000 kr.,
3. till Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Propositionen

Den fortsatta verksamheten med strukturgarantier föreslås omfatta möbel-, snickeri-, trähus- och sågverksindustrierna. Den sistnämnda branschen tillkommer till följd av att branschprogrammet för den träbearbetande industrin utvidgas till att inkludera även sågverksindustrin (se föregående punkt). Enligt tidigare beslut utgår gjuteriindustrin vid slutet av budgetåret 1982/83 ur kretsen av branscher som omfattas av systemet med strukturgarantier.

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och hemställer

1. att riksdagen godkänner av föredragande statsrådet angivna ändringar i riktlinjerna för strukturgarantier,
2. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten förpliktelser i form av strukturgarantier, som inberäknat tidigare utställda garantier innebär åtaganden om högst 185 000 000 kr.,
3. till *Kostnader för räntebefrielse vid strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

12. Täckande av förluster på grund av strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 10 (s. 47 f.) och hemställer

att riksdagen till *Täckande av förluster på grund av strukturgarantier till företag inom vissa industribranscher* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

13. Bidrag till företagsinriktad fortbildning. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 12 (s. 48 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till företagsinriktad fortbildning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

14. Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 13 (s. 49 f.) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att bevilja Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling en rörlig kredit av högst 5 000 000 kr.,
2. till *Bidrag till Stiftelsen Institutet för Företagsutveckling* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.

15. Främjande av hemslöjden. Regeringen har under punkt B 14 (s. 50 f.) föreslagit riksdagen att till Främjande av hemslöjden för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 4 289 000 kr.

I motion 1982/83:500 av Lena Öhrsvik (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om omfördelning inom anslaget för främjande av hemslöjden:

Utskottet

Av anslaget till främjande av hemslöjden utbetalas en del – under nästa budgetår ca 650 000 kr. enligt regeringens förslag – som bidrag till Svenska hemslöjdsföreningars riksförbund. I motion 1982/83:500 (s) riktas kritik mot att Riksföreningen Svenska slöjdare, som har ca 800 medlemmar, inte har fått motsvarande ställning som bidragsmottagare. Detta innebär att staten premierar distributionen av hemslöjdsalster men inte produktionen, hävdar motionären, och begär att hemslöjdsanslaget omfördelas så att även Riksföreningen Svenska slöjdare blir delaktig av det.

Antalet slöjdare i landet beräknas till ca 13 000. Av dem säljer ca 5 500 sina alster genom hemslöjdsföreningarna. Flertalet av medlemmarna i Riksföreningen Svenska slöjdare torde tillhöra även den större organisationen. Nämnden för hemslöjdsfrågor ger inom ramen för anslagsposten Övrig verksamhet bidrag till verksamhet inom slöjdområdet. Bidrag lämnas för enskilda projekt som är utvecklande för slöjden, till insatser för ökat samarbete mellan slöjdare och till kvalitetsförbättrande åtgärder. Riksföreningen Svenska slöjdare har under föregående och nu innevarande budgetår fått bidrag om sammanlagt ca 81 000 kr.

Med hänvisning till de uppgifter som nu har lämnats avstyrker utskottet motionen. Utskottet ansluter sig till regeringens förslag till medelsanvisning och hemställer alltså

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:500 till *Främjande av hemslöjden* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 289 000 kr.

16. Medelstillskott till Norrlandsfonden. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 15 (s. 52) och hemställer

att riksdagen till *Medelstillskott till Norrlandsfonden* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.

17. Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit. Regeringen har under punkt B 16 (s. 52–59) föreslagit riksdagen att till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1982/83:1493 av Rune Rydén (m), vari hemställs att riksdagen

1. uttalar att SEK även i framtiden skall kunna erbjuda refinansiering till consensusvillkor för svensk export till u-länder och statshandelsländer genom att räntepåslaget på 0,5 % för krediter i utländsk valuta och 1 % för krediter i svenska kronor, utöver de räntor som överenskommits i consensusavtalet, tas bort.

2. uttalar att kravet på viss svensk andel ej bör införas, utan att i stället möjligheterna undersöks för ett vidgat europeiskt samarbete beträffande kreditfinansiering av underleveranser från andra europeiska länder.

1982/83:1588 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (6) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om exportkrediter,

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), vari, såvitt nu är i fråga, hemställs att riksdagen

9. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om räntenivån för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit.

10. till Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 010 000 000 kr.,

1982/83:2025 av Gullan Lindblad (m) och Göthe Knutson (m), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen hos regeringen hemställer om ett exportkredit-system som är likvärdigt med övriga OECD-länders.

Propositionen

Genom medel från detta anslag får AB Svensk Exportkredit (SEK) möjlighet att finansiera exportkrediter till räntor som ligger under upplåningskostnaderna. Det statliga exportstöd som ges i denna form begränsas genom villkoret att räntesubventionen skall stå i överensstämmelse med den s. k. consensusöverenskommelsen, som anger viss minimiränta. I propositionen anmäls att regeringen har för avsikt att höja räntorna för den statsstödda exportkreditgivningen så att de ligger 0,5 % över de minimiräntor som har överenskommit internationellt. För krediter i svenska kronor skall därutöver, liksom hittills, tas ut en ränta som är 0,5 % högre än räntan för krediten i annan valuta. Bl. a. den kraftiga devalveringen har, sägs det i propositionen, förbättrat de svenska exportföretagens konkurrenskraft. Företagen borde därför kunna bära en ökad andel av kostnaderna.

Tulltekniskt sett utländska varor, som ofta levereras direkt från tredje land till en svensk bygghäls i köparlandet, finansieras i princip inte med statsstödd exportkredit. I vissa branscher importerar emellertid en stor del av de komponenter som används i den svenska tillverkningen. I propositionen aviseras en särskild utredning med uppgift att undersöka möjligheten att avvåga exportkreditstödet med hänsyn till hur stort det svenska förädlingsvärdet är.

Motionerna

Det är viktigt att Sverige aktivt deltar i det internationella samarbetet för att minska och helst avskaffa exportkreditsubventionerna, anfördes det i moderata samlingspartiets partimotion 1982/83:1588. Så länge sådana subventioner förekommer i andra länder är det emellertid också viktigt att svenska exportföretag får möjligheter att konkurrera med utländska företag på likvärdiga villkor, säger motionärerna. De statliga exportkreditsatsningarna inom ramen för internationella överenskommelser borde därför bibehållas, särskilt som de underlättar verksamheten för den livskraftiga delen av näringslivet.

Liknande synpunkter anfördes mera utförligt i motion 1982/83:1493 (m). Det stora underskottet i bytesbalansen talar enligt motionären mot att exportnäringens villkor försämrats. SEK-systemet ger, hävdar han, bättre utdelning i sysselsättningstillfällen än många andra sysselsättningsfrämjande statliga insatser. Regeringens ambition att skära ned de statliga utgifterna för exportstödet riskerar att medföra kostnadsökningar på annat håll i budgeten vilka betydligt överstiger de avsedda besparingarna. Blir Sveriges räntestödspolitik restriktivare än andra industriländers leder detta till att svenska företag förlorar marknadsandelar i utvecklingsländer och statshandelsländer. I fråga om underleveranser fäster motionären uppmärksamheten på ett beslut av EG:s ministerråd enligt vilket ett lands exportkreditorgan skall erbjuda underleverantörer från andra EG-länder samma villkor för exportkreditfinansiering som man erbjuder huvudleverantören. EG-företags internationella konkurrenskraft kommer därigenom att stärkas på bl. a. de svenska företagens bekostnad. Att i det läget införa bestämmelser som skulle verka i rakt motsatt riktning förefaller föga välbetänkt, säger motionären.

Motion 1982/83:2025 (m) innehåller ett likartat resonemang i ämnet. Den totala subventionsgraden för nya krediter har nästan eliminerats, yttrar motionärerna. Exempel på gynnsamma kreditvillkor i konkurrentländer ställs i motionen mot de åtgärder som vidtas i Sverige. Devalveringens verkningar är, menar motionärerna, kraftigt urholkade på grund av höjda skatter och avgifter och framstår därför inte alls som en effektiv konkurrensfördel.

Utskottet

Statligt exportstöd enligt det s. k. SEK-systemet, vars innebörd har beskrivits i det föregående, infördes år 1978. Tillämpningstiden förlängdes våren 1981 med två år (prop. 1980/81:58 s. 14, rskr 1980/81:426). Internationella överenskommelser om höjda minimiräntor har medfört att subventionsgraden på senare tid har minskat. Såsom nämnts i det föregående har regeringen för att ytterligare sänka kostnaderna för SEK-systemet valt att låta företagen betala 0,5 % – vid kredit i svenska kronor 1 % – mer än de internationellt överenskomna minimiräntorna.

Regeringens förslag under denna punkt bygger på förutsättningen att exportkreditstöd enligt SEK-systemet skall medges även fortsättningsvis. Något uttryckligt förslag om att stödet skall förlängas för viss tid lämnas emellertid inte i propositionen. Utskottet anser liksom regeringen att denna stödform bör bibehållas t. v. Med beaktande av vad som i propositionen sägs om en utredning rörande exportkreditstödet föreslår utskottet att riksdagen nu uttalar sig för en fortsatt tillämpning av SEK-systemet under en tid av ett år.

De fyra motioner i ämnet som föreligger, alla – däribland en partimotion – väckta av företrädare för moderata samlingspartiet, går i första hand ut på att det nyssnämnda påslaget av 0,5 % resp. 1 % skall slopas. I en av dem, motion 1982/83:2007 (m), föreslås en därav betingad höjning av det anslag som skall täcka kostnaderna för subventioneringen. Den genomförda räntehöjningen slår igenom successivt. Under budgetåret 1983/84 torde, som motionärerna beräknar, 10 milj. kr. räcka för att täcka de merkostnader som uppstår om räntetillägget tas bort. Några år senare, budgetåret 1986/87, kan motsvarande kostnader komma att uppgå till 60 à 80 milj. kr.

Den aviserade utredningen skall bl. a. undersöka möjligheten att avväga exportkreditstödet med hänsyn till hur stor del av förädlingsvärdet som har tillförts i Sverige. F. n. gäller att varor som tulltekniskt sett är utländska i princip inte finansieras med statsstödd exportkredit fastän de ingår i svenska leveranser. I en av de fyra motionerna, 1982/83:1493 (m), finns också ett yrkande om att viss svensk andel inte bör krävas. I stället bör, menar motionären, ett vidgat europeiskt samarbete beträffande kreditfinansiering av underleveranser från andra europeiska länder eftersträvas.

I anslagstekniskt hänseende innebär regeringens förslag att det hittillsvarande anslaget till kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom SEK uppdelas på tre. Ett av dessa, beräknat till 480 milj. kr., gäller kostnader för den exportkreditgivning som avser export av fartyg. Till detta anslag har regeringen återkommit i proposition 1982/83:147 om vissa varvsfrågor, m. m., varvid beloppet har sänkts till 350 milj. kr. Detta anslag behandlas i näringsutskottets betänkande NU 1982/83:55. Det tredje anslaget, avseende extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder, behandlas under följande punkt.

Utskottet har ingen erinran mot den höjning av räntorna för statsstödda exportkrediter som regeringen har genomfört i början av detta år. Den bidrar till att något begränsa de höga kostnader som systemet medför. Med hänsyn till den förbättrade konkurrenskraft som de svenska exportföretagen på sistone har fått bör de, som industriministern framhåller, kunna bära en del av dessa kostnader. Som framgår av det föregående är merbelastningen på företagen under det närmaste budgetåret jämförelsevis ringa. Principiellt innebär den genomförda sänkningen av subventionsgraden ett steg i riktning mot en eftersträvad normalisering av exportkreditväsendet. Utskottet avstyrker sålunda de yrkanden i motionerna 1982/83:1493, 1982/83:1588.

1982/83:2007 och 1982/83:2025 (alla m) som syftar till att subventionsgraden i SEK-systemet åter skall höjas. I konsekvens härmed tillstyrker utskottet regeringens förslag till medelsanvisning.

Vad gäller yrkandet i motion 1982/83:1494 (m) att tillgången till statsstödd exportkredit inte skall göras beroende av att viss andel svenska komponenter ingår i slutprodukten hänvisar utskottet till det utredningsarbete som omtalas i propositionen. Det är enligt utskottets mening olämpligt att riksdagen på nuvarande stadium binder sig för någon viss uppfattning i denna fråga.

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag och räntevillkor*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1493 yrkande 1, motion 1982/83:1588 yrkande 6, motion 1982/83:2007 yrkandena 9 och 10 och motion 1982/83:2025 yrkande 1 till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 000 kronor.
2. beträffande *exportkreditstöd och internationella underleveranser*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1493 yrkande 2.

18. Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder.

Regeringen har under punkt B 18 (s. 60) föreslagit riksdagen att till Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

Utskottet

Såsom närmare redovisas i propositionen (s. 57) ger Sverige liksom många andra länder u-landskrediter på särskilt förmånliga villkor. Räntesatserna för dessa s. k. blandade krediter ligger på 4,5 % och därunder. I vissa fall krävs ingen ränta. Krediterna lämnas av SEK (jfr s. 40). Kostnaderna för gåvoelementet i dessa krediter bekostas med medel från ett av tredje huvudtitelns anslag för internationellt utvecklingssamarbete, närmare bestämt anslaget (C 9) Övriga u-landspolitiska insatser m. m. Kostnaderna för subventioneringen i övrigt belastar den huvudtitel som avser industridepartementets område. Enligt regeringens förslag skall, såsom har nämnts under föregående punkt, de extra kostnader – utöver gåvoelementet – som förorsakas av den förmånliga kreditgivningen till u-länder fortsättningsvis tas upp under ett särskilt anslag. Medelsbehovet för budgetåret 1983/84 beräknas till 20 milj. kr.

I anslutning till det nämnda anslaget under tredje huvudtiteln har utrikesutskottet (UU 1982/83:20 s. 84 f.) behandlat vissa motionsyrkanden rörande de blandade krediterna. Med hänvisning till ett under våren 1983 väntat betänkande av u-kreditutredningen (UD 1982:01) avstyrkte utrikes-

utskottet dessa yrkanden, vilka också avslogs av riksdagen. I en reservation (nr 67) begärde moderata samlingspartiets representanter i utrikesutskottet att riksdagen skulle göra ett uttalande av innebörd bl. a. att de blandade krediterna – såsom huvudsakligen biståndsmotiverade – borde garanteras mot biståndsanslagen. Enligt reservationen förutsattes denna synpunkt bli beaktad i utredningsarbetet.

Vid näringsutskottets behandling av förevarande punkt i budgetpropositionen har företrädarna för moderata samlingspartiet ånyo aktualiserat frågan om de blandade krediternas anknytning till biståndsanslagen. De önskar att riksdagen skall göra ett uttalande som går ut på att även den del av kostnaderna för de blandade krediterna som inte är av gävdokaraktär utan utgör reguljära kostnader inom SEK-systemet bör fr. o. m. nästa budgetår hänföras till biståndsramen. Tekniskt skulle detta t. v. lösas så, att inom biståndsramen ett belopp motsvarande utgifterna under det nu aktuella anslaget skulle lämnas outnyttjat under budgetåret 1983/84 för att vid dess slut finnas tillgängligt som reservation. Den reella budgetbelastningen under budgetåret skulle härigenom minska med ett belopp som enligt regeringens medelsberäkning skulle bli av storleksordningen 20 milj. kr.

Näringsutskottet ställer sig icke bakom detta initiativ. I dagens läge, när resultatet av u-kreditutredningens översynsarbete snart är att vänta, ter sig ett uttalande av detta slag från riksdagens sida särskilt olämpligt. Som framgår av det föregående har utrikesutskottet – och då även moderata samlingspartiets företrädare – hänvisat till detta utredningsarbete när det gällt frågor om de blandade krediterna i framtiden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning under denna punkt och hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

19. Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB.

Regeringen har under punkt B 19 (s. 60 f.) föreslagit riksdagen att till Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet motionerna

1982/83:1494 av Rune Rydén (m). vari hemställs att riksdagen

1. uttalar sig för att systemet med hemmamatchning i enlighet med näringsutskottets uttalande i betänkande 1981/82:33 görs mindre restriktivt och mer smidigt.

2. uttalar sig för att regeln om att offertbeloppet skall motsvara minst 10 % av det sökande företags årsomsättning eller minst 50 milj. kr. avskaffas.

3. uttalar sig för att bestämmelsen om att räntenivån skall vara lägst 2 procentenheter över consensusnivå tas bort.

4. uttalar sig för att hemmamatchningsärenden konsekvent följs upp med mellanstatliga överläggningar med den stat som stör den svenska marknaden genom alla former av konkurrenssnedvridande kreditstöd, t. ex. statliga växelkursgarantier och kreditgivning genom andra kanaler än exportkreditinstitut.

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (12) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen har anförts om anslagstilldelning till Sveriges Investeringsbank AB.

Utskottet

Sedan år 1978 kan Sveriges Investeringsbank AB lämna krediter med statligt stöd för att finansiera svenska företags försäljning inom landet i fall då ett konkurrerande utländskt företag på grund av utländskt kreditstöd erbjuder särskilt förmånliga villkor. För att sådant stöd skall utgå krävs beslut av regeringen i varje särskilt fall. Systemet brukar kallas hemmamatchning.

I 1982 års budgetproposition föreslog regeringen att detta kreditstöd skulle upphöra. Riksdagen beslöt emellertid med ändring av regeringens förslag att systemet med hemmamatchning skulle bibehållas t. v. Enligt det förslag i ämnet som nu föreligger anvisas medel för ändamålet även för det stundande nya budgetåret. Industriministern meddelar emellertid att de nordiska länderna förbereder en överenskommelse om att statsstödda exportkrediter inte skall förekomma vid leveranser dessa länder emellan. Antalet affärer där hemmamatchning blir aktuell kommer enligt regeringens bedömning att minska.

I detta ärende föreligger divergerande motionsyrkanden från moderata samlingspartiets sida. I gruppmotionen 1982/83:2007 föreslås ett uttalande av riksdagen att anslaget för den berörda kreditgivningen hos Sveriges Investeringsbank bör trappas ned i kommande budgetförslag. Skulle det sedermera uppkomma behov av tvingande natur får regeringen särskilt aktualisera saken hos riksdagen, säger motionärerna. En enskild medlem i samma parti yrkar däremot i motion 1982/83:1494 på att riksdagen skall uttala sig för att systemet görs mindre restriktivt och mer smidigt. Han anknyter till ett uttalande av riksdagen förra året (NU 1981/82:33 s. 18) att systemet så länge det tillämpas bör vara så effektivt som möjligt. Onödigt restriktiva och osmidiga regler som är till förfång för svensk industri bör utgå. Hette det i detta uttalande, och regeringen borde utarbeta förslag till förändring av reglerna för den avsedda kreditgivningen. I anslutning till

önskemål som framfördes förra året och då avvisades med det nu återgivna uttalandet föreslår motionären att riksdagen skall begära att två nu tillämpade bestämmelser tas bort. Enligt den ena av dessa fordras för hemmamatchning att offertbeloppet motsvarar minst 10 % av det sökande företagets årsomsättning eller minst 50 milj. kr. Enligt den andra skall räntan på de krediter som lämnas ligga minst två procentenheter över den internationellt överenskomna s. k. consensusräntan. Motionären vill vidare att riksdagen skall uttala sig för att hemmamatchningsärenden konsekvent följs upp med de stater som stör den svenska marknaden genom konkurrenssnedvridande kreditstöd.

Liksom regeringen finner utskottet det motiverat att möjligheterna till sådant kreditstöd som det nu är fråga om bibehålls under det kommande budgetåret. Utskottet fäster emellertid vikt vid de pågående strävandena att komma bort från den typ av marknadsstörande subventioner som gör detta stöd pakallat. Resultatet av arbetet inom den nordiska arbetsgrupp som nämns i propositionen blir härvidlag av stort intresse.

Något ställningstagande av riksdagen för en mera frikostig tillämpning av systemet med hemmamatchning, såsom påyrkas i motion 1982/83:1494 (m), vill utskottet inte förorda. Denna motion avstyrks följaktligen. Inte heller finns det enligt utskottets mening skäl för riksdagen att nu uttala sig om medelsberäkningen för detta ändamål inför nästpåföljande budgetår. Därför avstyrker utskottet också det yrkande i motion 1982/83:2007 (m) som gäller denna punkt. Regeringens förslag till medelsanvisning tillstyrks.

Utskottet utgår från att det yrkande i motion 1982/83:1494 (m) som gäller uppföljning av hemmamatchningsärenden blir tillgodosett inom ramen för det nämnda utredningsarbetet och genom berörda statliga instansers försorg. Något särskilt uttalande av riksdagen i denna sak synes inte erforderligt.

Utskottet hemställer

1. beträffande *regler för kreditgivningen och medelsanvisning för budgetåret 1983/84*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1494 till *Kostnader för viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.,
2. beträffande *framtida medelsanvisning*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2007 yrkande 12.

20. Lån till investeringar inom manuell glasindustri. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 20 (s. 61) och hemställer

att riksdagen till *Lån till investeringar inom manuell glasindustri* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

21. Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 21 (s. 62) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för räntebefrielse vid särskilda strukturgarantier för manuell glasindustri* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

22. Räntestöd till Tillväxtinvestbolag. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 22 (s. 62 f.) och hemställer

att riksdagen till *Räntestöd till Tillväxtinvestbolag* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 10 750 000 kr.

23. Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för lån till Tillväxtinvestbolag m. m. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 23 (s. 63) och hemställer

att riksdagen till *Täckande av förluster i anledning av statliga garantier för lån till Tillväxtinvestbolag m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

MINERALFÖRSÖRJNING M. M.

24. Delegationen för samordning av havsresursverksamheten. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 6 (s. 103 f.) och hemställer

att riksdagen till *Delegationen för samordning av havsresursverksamheten* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 2 285 000 kr.

TEKNISK UTVECKLING M. M.

25. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling. Regeringen har under punkt F 1 (s. 195–199) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1983/84, i enlighet med vad föredragande statsrådet har anfört, ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär åtaganden om högst 910 000 000 kr. under budgetåren 1984/85–1987/88,

2. till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 610 500 000 kr.

I detta sammanhang behandlar utskottet följande motioner:

1982/83:491 av Per Olof Håkansson (s). såvitt gäller hemställan att riksdagen

1. ger regeringen till känna vad som uttalats i motionen om den fortsatta verksamheten m. m. vid Plast- och gummitekniska institutet,

2. ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utformningen av stödet till den tillämpade forskningen och utvecklingen inom den svenska gummi- och plastindustrin.

1982/83:514 av Ola Ullsten m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1982/83:510 – (2) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning inom dataområdet,

1982/83:805 av Birgitta Hambræus m. fl. (c), såvitt gäller hemställan (1) att riksdagen beslutar minska anslaget F 1 Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling med 25 milj. kr.,

1982/83:1485 av Marianne Karlsson (c), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillfälliga stimulansbidrag till svenska patentansökningar för att öka projektutbudet som är nödvändigt för nya industriarbetsplatser,

1982/83:1506 av Nils Åsling (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär sådana riktlinjer för den fortsatta forskningspolitiken att insatserna inom livsmedelsforskningen väsentligt kan intensifieras,

1982/83:1588 av Ulf Adelsohn m. fl. (m), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen hos regeringen begär förslag på en förändring av styrelsen för teknisk utveckling i enlighet med vad som i motionen anförts.

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

24. till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 600 000 000 kr.,

25. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om omprövning av ambitionsnivån för styrelsen för teknisk utveckling,

1982/83:2017 av Stig Gustafsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening uttalar att utarbetandet av regler för stimulans av uppfinningsverksamhet genom utnyttjandet av uppfinnarstipendier för att täcka uppfinnares lönekostnader skall ske i intim samverkan med Svenska uppfinnareföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO) samt Tjänstemännens centralorganisation (TCO),

1982/83:2127 av Stig Josefson m. fl. (c), vari – med motivering i motion 1982/83:2126 – hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande utvecklingsmöjligheterna för livsmedelsindustrin i Malmöhus län.

Motivering

I moderata samlingspartiets partimotion 1982/83:1588 om näringspolitiken föreslås att forskningspolitikens inriktning ändras i vissa delar. Förslaget berör bl. a. den verksamhet som bedrivs av styrelsen för teknisk utveckling (STU). Motionärerna uttalar att STU spelar en betydelsefull roll för att främja den tekniska utvecklingen men att STU:s insatser borde anknytas närmare till den vetenskapliga och industriella kompetensen utanför STU "vid beslut om anslagstilldelning". En översyn av STU:s organisation bör enligt motionärerna komma till stånd i detta syfte.

I motion 1982/83:2007 (m) föreslås vissa nedskärningar av STU:s verksamhet. Motionärerna anser att ett bättre resursutnyttjande kan åstadkommas genom en ökad samordning av STU:s och statens industriverks verksamhet. Förslaget skall, säger motionärerna, ses mot bakgrund av deras på annat håll i motionen uttryckta önskemål om en framtida nedläggning av industriverket. Beträffande STU bör enligt motionärerna ambitionsnivån omprövas i första hand vad gäller programmen 3 (internationell kontaktverksamhet) och 4 (myndighetsservice). Förslaget "att uppräknat attachéverksamheten" bör avslås. Inga ofördelade medel (enligt propositionen 6 milj. kr.) bör tas upp. Det anslag till STU av 600 milj. kr. som motionärerna räknar med innebär en minskning med 10,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Det tillkännagivande av riksdagen som folkpartiet begär i partimotionen 1982/83:514 skall innehålla att det är önskvärt med forskningsinsatser på datorområdet av minst samma omfattning som f. n., låt vara att insatserna kan komma att göras i andra former än i dag. Av vissa formuleringar i STU:s anslagsframställning drar motionärerna slutsatsen att aktiviteterna inom detta forskningsområde inom kort kan komma att nedprioriteras, något som motionärerna motsätter sig. De menar också att STU och Arbetslivscentrum så långt möjligt bör samverka i frågor av här berört slag.

Frågor om s. k. uppfinnarstipendier berörs i två motioner.

I propositionen uttalas (s. 197) att STU bör pröva olika utvägar för att stimulera uppfinnarverksamhet och att ett alternativ är att STU delar ut uppfinnarstipendier, avsedda att täcka uppfinnarens lönekostnader under en begränsad tidsperiod. Med anledning härav erinras i motion 1982/83:2017 (s) om att Svenska uppfinnareföreningen under det senaste decenniet aktivt har verkat för ett sådant uppfinnarstöd, ofta i samverkan med LO och TCO. Eftersom stödet enligt regeringen skulle täcka bl. a. lönekostnaden anser motionärerna det angeläget att såväl Uppfinnareföreningen som LO och TCO får tillfälle att medverka vid utarbetandet av regler för denna nya form av uppfinnarstipendier.

I motion 1982/83:1485 (c) föreslås att samhället under en försöksperiod skall öppna möjligheter för obemedlade att söka patent, varvid exempelvis 3 001 kr. skulle utgå i bidrag till sökanden för varje till patentverket inlämnad ansökan. Härigenom skulle man enligt motionären stimulera uppfinnarna att

gräva fram och återigen pröva gamla och nyare projekt. Genom ett generell stöd av denna typ skulle vidare nödvändig kapacitet frigöras hos STU och de regionala utvecklingsfonderna för angelägna uppgifter, heter det i motionen.

Två motioner tar upp frågor om livsmedelsindustrin.

I motion 1982/83:1506 (c) slås fast att livsmedelssektorn under senare år har kommit att tillmätas en alltmer betydelsefull roll även inom forskningspolitiken. Det är enligt motionären nu angeläget att man inom STU, i samband med den pågående planeringen för nästa treårsperiod, beaktar det livsmedelstekniska området starkare än hittills. I motionen anförts att det särskilt finns anledning att efterlysa insatser för kunskapsuppbäggande forskning inom livsmedelsområdet. Detta forskningsområde är, säger motionärerna, av fundamental betydelse bl. a. för vår världsledande export av processutrustning och av utrustning för förpackning av livsmedel. Ökade forskningsinsatser anges också vara av betydelse för ambitionerna att öka den svenska livsmedelsexporten. Motionärerna anser att forskningen på livsmedelsområdet behöver utvecklas ytterligare om lantbrukets produktionspotential skall kunna utnyttjas i sin helhet.

I motion 1982/83:2126, som innehåller motiveringen till yrkandet i motion 1982/83:2127 (c), framhålls att livsmedelsindustrin genom den nära kontakten med råvaruproducenterna har en fast förankring i Malmöhus län. Det finns enligt motionärerna ett lokalt överskott på livsmedel som i vidareförädlad form borde kunna exporteras i större utsträckning än hittills. Andra faktorer som gynnar en livskraftig livsmedelsindustri i länet är den betydande forskningskapaciteten på det livsmedelstekniska området vid Lunds universitet samt Östersjöfisket. Det senare bör öka i betydelse sedan fiskegränserna nu har utvidgats.

Den svenska gummi- och polymerindustrins situation tas upp i motion 1982/83:491 (s). Motionären erinrar om att statens industriverk har publicerat fyra utredningar i ämnet sedan år 1976 men att dessa ej har föranlett några särskilda regeringsförslag. Han anser att Sverige saknar en politik för den nämnda branschen och anger några riktlinjer för en sådan politik. Verksamheten vid det Plast- och gummitekniska institutet borde byggas ut och i fortsättningen baseras på ett mer funktionsorienterat synsätt. Eftersom inte bara gummimaterial utan även plaster och andra material används vid lösandet av aktuella konstruktionsproblem borde forskningen vid institutet kunna avse alla dessa material. Ett utökat samarbete mellan olika företag anges vara nödvändigt, särskilt när det gäller inledande blandningsverksamhet och försäljning. Erforderliga initiativ bör tas av regeringen, säger motionären.

Motiveringen till det i motion 1982/83:805 (c) framförda yrkandet om en minskning av anslaget till STU med 25 milj. kr. har redovisats i ett tidigare avsnitt (s. 23).

Tidigare riksdagsbehandling

Förslag rörande *plast- och gummiindustrin* av i huvudsak samma innebörd som de nu aktuella framfördes under allmänna motionstiden år 1982 av samme motionär. De behandlades, jämte en annan motion, i näringsutskottets betänkande NU 1981/82:23. På förslag av utskottet avtog riksdagen motionerna. Socialdemokraterna i utskottet reserverade sig till förmån för motionen.

Utskottet hänvisade till att riksdagen hösten 1981 hade behandlat ett motionsyrkande om ökat statligt engagemang i gummiindustrin (NU 1981/82:6) och framhöll, liksom vid det tillfället, betydelsen av att samhället noga följer utvecklingen inom gummiindustrin. Av industriverkets utredningar om gummibranschen (SIND 1978:2 och 1979:5, SIND PM 1980:11 och 1981:5) hade, påpekade utskottet, framgått att de problem som producenterna av industrigummi skulle komma att möta under första delen av 1980-talet knappast kunde beskrivas som specifika branschproblem utan liknade de problem som gäller för hela tillverkningsindustrin. Enligt utskottets mening mötte man inte gummiindustrins svårigheter med åtgärder i form av ett branschprogram. Utskottet anförde också att heltäckande strukturplaner eller program aldrig kan byggas upp på en fullständig information om förändringar på olika varumarknader. Genom sin stelhhet kan en strukturplan därför – i stället för att få positiv verkan – bli ett hinder för den berörda branschens utveckling mot bättre lönsamhet och bättre överlevnadsmöjligheter. – När det gällde Plast- och gummitekniska institutet erinrade utskottet om att institutet drivs av staten genom STU i samverkan med näringslivet. Det borde enligt utskottets mening i första hand ankomma på huvudmännen att tillsammans dra upp riktlinjer för institutets verksamhet och bedöma behovet av resurser för denna.

Hösten 1981 behandlades även ett motionsyrkande (s) rörande *livsmedelsindustrin* (NU 1981/82:9). Motionärerna hänvisade till att åtgärder måste vidtas för att förbättra Sveriges bytesbalans. I första hand, menade de, borde detta ske genom att importvaror ersattes med svenskproducerade varor. Ett varuområde där detta skulle vara möjligt var förädlade livsmedelsprodukter. Motionärerna önskade stimulansåtgärder till förmån för den importkonkurrerande livsmedelsindustrin.

Utskottet instämde i att det skulle vara värdefullt om konkurrensmöjligheterna för svensk livsmedelsproduktion kunde förbättras. I en inom jordbruksdepartementet upprättad rapport hade framhållits bl. a. att en produktion inom denna del av livsmedelssektorn krävde längre serier för att vara lönsam. Utskottet förutsatte att regeringen i sitt fortsatta arbete med att finna åtgärder för att stärka svensk export av förädlade livsmedel skulle beakta olika möjligheter att förbättra den svenska livsmedelsindustrins konkurrenskraft. Något uttalande med anledning av motionen fann utskottet inte erforderligt.

Utskottet

I anslutning till frågan om anslag till styrelsen för teknisk utveckling (STU) behandlar utskottet här motioner rörande ändrad inriktning av forskningspolitiken, nedskärning av STU:s verksamhet, uppfinnarstipendier samt stöd till forskning inom datorindustrin, livsmedelsindustrin och plast- och gummiindustrin.

Regeringen har begärt riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1983/84 få fatta beslut om stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete i fyra år framåt som, inberäknat löpande avtal och beslut, innebär satsningar om sammanlagt 910 milj. kr. under budgetåren 1984/85–1987/88. Beloppet fördelar sig på de fyra budgetåren med resp. 280 milj. kr., 240 milj. kr., 220 milj. kr. och 170 milj. kr. Bemyndigandet skall möjliggöra för STU att under en femårig planeringsperiod göra ekonomiska åtaganden för delar av sin verksamhet.

Utskottet tillstyrker att regeringen får det begärda bemyndigandet.

I motion 1982/83:805 (c) föreslås att riksdagen skall minska det aktuella anslaget till STU med 25 milj. kr. Utskottet har tidigare i detta betänkande redovisat motionärens motiv för sitt förslag samt utskottets avvisande ställningstagande till det jämsides härmed framförda yrkandet att ett motsvarande belopp skall tillföras de regionala utvecklingsfonderna (s. 23). På de grunder som har anförts i det sammanhanget avstyrker utskottet även det nu aktuella yrkandet i motionen.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1982/83:1588 att det skall göras en översyn av STU:s organisation. STU:s verksamhet bör enligt motionärerna anknytas närmare till den vetenskapliga och industriella kompetensen utanför STU. I motion 1982/83:2007, som är en gruppmotion från samma parti, föreslås vissa nedskärningar av STU:s anslag när det gäller programmen 3 (internationell kontaktverksamhet) och 4 (myndighetsservice). I övrigt önskar motionärerna en närmare samordning mellan STU:s och statens industriverks aktiviteter.

Utskottet vill erinra om att riksdagen våren 1981 har angivit riktlinjer för omfattningen, inriktningen och genomförandet av verksamheten vid STU under en treårsperiod som sträcker sig t. o. m. budgetåret 1983/84 (prop. 1980/81:30, NU 1980/81:64, rskr 1980/81:425). Ekonomiskt innebär riktlinjerna bl. a. att av det sammanlagda anslaget för denna period, som har beräknats till 1 774 milj. kr., skulle anslås 649 milj. kr. för det sista av dessa budgetår. Som följd av att en ny anslagsteknik försöksvis tillämpas beträffande STU-anslaget (prop. s. 199) har dock endast 610,5 milj. kr. upptagits i regeringens förslag. Med hänsyn till att STU nu bedriver sitt arbete i enlighet med de riktlinjer som riksdagen fastställde för två år sedan anser utskottet att någon omorientering av verksamheten av den art som föreslås i de båda motionerna inte bör övervägas. Med anledning av vad som anförts i motion 1982/83:2007 (m) vill utskottet tillägga att den proposition med förslag rörande bl. a. industriverkets organisation som regeringen har

aviserat till våren 1984 kan förväntas innehålla förslag och synpunkter på frågan om en närmare samordning av detta verks och STU:s verksamheter. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1982/83:1588 (m) och 1982/83:2007 (m) i här berörda delar och tillstyrker regeringens förslag under denna punkt.

Frågor om s. k. uppfinnarstipendier tas upp i två motioner.

I motion 1982/83:2017 (s) begärs ett uttalande av riksdagen om att principerna för utdelning av uppfinnarstipendier skall bestämmas av regeringen och STU i samverkan med Svenska uppfinnareföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO) och Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Utskottet ansluter sig till det i budgetpropositionen (bilaga 14, s. 197) gjorda uttalandet att STU bör pröva olika former för att stimulera uppfinnarverksamhet och att ett alternativ är att uppfinnarstipendier utnyttjas för att täcka uppfinnares lönekostnader under en begränsad tidsperiod. Utskottet har erfarit att förslag till nya former för stöd till uppfinnare håller på att utarbetas inom STU i samråd med en referensgrupp för uppfinnarfrågor. I denna grupp är också Uppfinnareföreningen representerad. Beslut om införande av nya stödformer fattas i STU:s styrelse, där LO och TCO är representerade. Det är sålunda enligt utskottets mening väl sörjt för att de olika intressegrupper som berörs i motionen skall få sina synpunkter beaktade. Motion 1982/83:2017 (s) avstyrks därför.

I motion 1982/83:1485 (c) föreslås att samhället under en försöksperiod skall ge möjlighet för obemedlade att söka patent. Detta skulle ske genom att staten skulle utbetala ett visst belopp till ingivaren av en patentansökan.

Som utskottet just har redovisat har industriministern i budgetpropositionen uttalat att STU bör pröva olika former för att stimulera uppfinningsverksamhet. Uppfinnarstipendier utgör ett exempel på sådant stöd. Utskottet har anslutit sig till detta förslag men kan inte tillstyrka att ett generellt stöd av det slag som motionären föreslår införs. Bl. a. skulle de budgetmässiga konsekvenserna av en sådan ordning vara svåra att förutse. Utskottet avstyrker sålunda motionen.

Särskilda satsningar på forskning inom livsmedelsindustrin rekommenderas i två motioner. I motion 1982/83:1506 (c) anføres att det är angeläget att man inom STU, i samband med den pågående planeringen inför nästa treårsperiod, beaktar det livsmedelstekniska området starkare än hittills, särskilt när det gäller insatser för kunskapsuppyggande forskning. I motion 1982/83:2127 (c) begärs ett tillkännagivande rörande utvecklingsmöjligheterna för livsmedelsindustrin i Malmöhus län. Motionärerna pekar bl. a. på den betydande forskningskapaciteten på det livsmedelstekniska området i länet.

Utskottet vill understyrka att det givetvis skulle vara av stort värde för livsmedelsindustrin och forskningen på livsmedelsområdet om konkurrenssituationen för svensk livsmedelsproduktion kunde förbättras. I synnerhet gäller detta för sådana områden i Sverige som har särskilda förutsättningar

för livsmedelsforskning och livsmedelsindustri, såsom Malmöhus län. Det är mot bakgrund härav angeläget att forskningen på jordbrukets och livsmedelsindustrins område erhåller adekvata resurser. Utskottet vill erinra om att utskottet med anledning av ett par motionsyrkanden i saken förra året uttalade att man måste förutsätta att regeringen i sitt fortsatta arbete med att finna åtgärder för att stärka svensk export av förädlade livsmedel skulle beakta olika möjligheter att förbättra den svenska livsmedelsindustrins konkurrenskraft inom detta produktområde. Det finns anledning att nu upprepa detta uttalande. Utskottet förutsätter att STU i samband med de pågående övervägandena rörande styrelsens verksamhet under den kommande treårsperioden även beaktar livsmedelsindustrins speciella problem. Något uttalande till regeringen med anledning av de här aktuella motionerna 1982/83:1506 (c) och 1982/83:2127 (c) finner utskottet dock inte erforderligt.

I motion 1982/83:491 (s) framförs vissa förslag rörande den svenska gummi- och platsindustrin. Ett av de tre yrkandena i motionen siktar till ett riksdagsuttalande rörande behovet av ökad samverkan inom denna industribransch och behandlas av utskottet i betänkandet NU 1982/83:35 (s. 37). I de här aktuella yrkandena föreslås att riksdagen dels uttalar sig till förmån för en utbyggnad av Plast- och gummitekniska institutet, vilket delvis finansieras av STU, dels fastslår att samhällets stöd till den tillämpade forskningen och utvecklingen i branschen i största möjliga utsträckning kanaliseras genom detta institut.

Utskottet vill erinra om att Plast- och gummitekniska institutet är ett av de senast bildade kollektiva forskningsinstitut. Verksamheten har varit i gång i endast fem år. Den är förlagd till Värnamo och Sundsvall. Institutets ledning återfinns i Stockholm. Forskning inom områdena gummi och plast bedrivs också vid de tekniska högskolorna i Stockholm, Göteborg och Lund samt inom industrin. Enligt utskottets mening är det ännu för tidigt att överväga uttalanden av den innebörd som motionärerna föreslår. Institutet bör få tid på sig att finna sina rätta arbetsformer innan det kan bli fråga om att det skall tilldelas nya eller väsentligt utvidgade arbetsuppgifter. Motion 1982/83:491 (s) bör därför avslås av riksdagen.

Folkpartiet lägger i motion 1982/83:510, som innehåller motiveringen till det här aktuella yrkandet i motion 1982/83:514, fram förslag och synpunkter beträffande undervisningen i skolan på det datatekniska området, m. m. Ett av yrkandena i motionen har hänvisats till näringsutskottet. I detta begärs ett tillkännagivande om datorforskningen av huvudsaklig innebörd att anslagen till forskningsinsatser på detta område framdeles bör vara av minst samma omfattning som nu.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande. Det nuvarande ramprogrammet för kunskapsutveckling inom informationsbehandlingen avslutas under budgetåret 1984/85. Programmet har inneburit att forskare på dataområdet har fått ett betydande tillskott av nya kunskaper. Härigenom har en fast grund lagts för en bredare satsning inom detta område. STU:s

ramprogram utgörs definitionsmässigt av större samlade och tidsbegränsade insatser. Att STU avslutar det nu aktuella ramprogrammet behöver enligt utskottets mening inte innebära att staten nedprioriterar informationsbehandlingsområdet från forskningssynpunkt. Fortsatta satsningar på detta område bör t. ex. kunna ske i den reguljära högskoleverksamheten. Utskottet har erfarit att STU inför budgetåret 1984/85 avser att presentera ett förslag till informationsteknologiprogram. Förslaget har en tvärvetenskaplig inriktning och innefattar såväl "hårda" som "mjuka" områden. Inom det "hårda" området märks framför allt ett mikroelektronikprogram, där en satsning föreslås på bl. a. produktionsteknik för elektronikkomponenter. Inom det "mjuka" området märks bl. a. en satsning på de vetenskaper som anknyter till förhållandet mellan människa, maskin och samhälle, såsom systemteknik, kommunikationsteknik samt mät- och styrteknik. Den här lämnade redogörelsen ger enligt utskottets mening vid handen att det inte finns någon risk för att insatserna på detta område kommer att avstanna. Med hänvisning till den redogörelse som har lämnats föreslår utskottet att motionen inte föranleder något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Utskottet hemställer

1. beträffande *ekonomiska förpliktelser i samband med teknisk forskning m. m.*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 ikläda staten ekonomiska förpliktelser i samband med stöd till teknisk forskning och utveckling och industriellt utvecklingsarbete m. m. som, inräknat löpande avtal och beslut, innebär åtaganden om högst 910 000 000 kr. under budgetåren 1984/85–1987/88.
2. beträffande *överföring av anslag till de regionala utvecklingsfonderna*
att riksdagen avslår motion 1982/83:805 yrkande 1.
3. beträffande *anslag*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:1588 yrkande 2 och motion 1982/83:2007 yrkandena 24 och 25 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 610 500 000 kr..
4. beträffande *regler för uppfinnarstipendier*
att riksdagen avslår motion 1982/83:2017.
5. beträffande *patentansökningar*
att riksdagen avslår motion 1982/83:1485.
6. beträffande *forskningsinsatser inom livsmedelssektorn*
att riksdagen avslår
 - a) motion 1982/83:1506.
 - b) motion 1982/83:2127.

7. beträffande *Plast- och gummitekniska institutet*
att riksdagen avslår motion 1982/83:491 yrkandena 1 och 2,
8. beträffande *datorforskningen*
att riksdagen avslår motion 1982/83:514 yrkande 2.

26. Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning. Regeringen har under punkt F 3 (s. 200–201) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1983/84 fatta beslut om beställning av utrustning för, inberäknat redan beställd utrustning, högst 6,5 milj. kr. under budgetåret 1984/85 och högst 4,5 milj. kr. under budgetåret 1985/86,
2. till Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 15 300 000 kr.

I motion 1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m) hemställs, såvitt här är i fråga, (26) att riksdagen till Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 14 600 000 kr.

Utskottet

Över detta anslag anvisas medel för nyanskaffning av dyrare apparater och instrument för teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

Förslaget i motionen innebär ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat anslag. Det bör enligt motionärerna undersökas i vad mån utrustningar vid teknisk högskola kan utnyttjas och tjänster inköpas. Köp bör kunna alternativt finansieras genom ökad avgiftsfinansiering av STU:s tjänster, anser motionärerna.

Med anledning av det förslag till besparingar som framförs i motionen vill utskottet framhålla att STU gentemot uppfinnarna fungerar ungefär som ett patentombud, med den skillnaden att tjänsterna gratis ställs till uppfinnarnas förfogande. Att så sker är naturligt med hänsyn till att en av STU:s huvuduppgifter är att ge hjälp åt enskilda uppfinnare, vilka ofta befinner sig i små ekonomiska omständigheter. Utskottet kan alltså inte se att det finns utrymme för ökad avgiftsfinansiering i den mån avgifterna skulle tas ut av de enskilda uppfinnarna. Detta utesluter naturligtvis inte att STU på andra sätt bör försöka hålla nere kostnaderna. Utskottet utgår från att STU i sin verksamhet prövar de möjligheter till besparingar som kan finnas exempelvis genom samordnade inköp och genom utnyttjande av utrustning och tjänster på annat håll. Något uttalande från riksdagens sida i saken är enligt utskottets mening inte erforderligt. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1982/83:2007 (m) i här aktuell del.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att STU bör ges möjlighet till en treårig planeringsperiod under detta anslag. Ekonomiska

åtaganden bör således få göras för ytterligare två år utöver budgetåret 1983/84. Regeringen bör erhålla det begärda bemyndigandet att inom angivna ramar besluta om sådana åtaganden.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 26

1. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1983/84 fatta beslut om beställning av utrustning för, inberäknat redan beställd utrustning, högst 6,5 milj. kr. under budgetåret 1984/85 och högst 4,5 milj. kr. under budgetåret 1985/86.
2. till *Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 15 300 000 kr..

27. **Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 2 (s. 200) och hemställer

att riksdagen till *Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

28. **Europeiskt rymdsamarbete m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 4 (s. 201–207) och hemställer att riksdagen

1. bemyndigar regeringen ikläda staten nya förpliktelser inom rymd- och fjärranalysområdet om högst 55 890 000 kr.,
2. till *Europeiskt rymdsamarbete m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 123 611 000 kr.

29. **Patent- och registreringsverket.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 6 (s. 209–212) och hemställer

att riksdagen till *Patent- och registreringsverket* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 97 534 000 kr.

30. **Lån till den europeiska patentorganisationen m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 7 (s. 212 f.) och hemställer

att riksdagen till *Lån till den europeiska patentorganisationen m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

31. **Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet.** Regeringen har under punkt F 8 (s. 216–223) föreslagit riksdagen (2) att till Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Regeringen bereder vidare riksdagen tillfälle (1) att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört beträffande stickprovskontrollen av färdigförpackade varors volym och vikt.

I detta sammanhang behandlar utskottet motion 1982/83:651 av Håkan Stjernlöf (m), vari hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om en översyn av statens provningsanstalts debiteringar och uppdrag i enlighet med vad i motionen anförts.

Propositionen

På grundval av en utredning som har gjorts inom industridepartementet föreslås i propositionen vissa ändringar i fråga om stickprovskontrollen av färdigförpackade varors volym och vikt. F. n. svarar statens provningsanstalts laboratorium för mått och vikt i Borås för den centrala ledningen av denna verksamhet, medan undersökningarna utförs regionalt av statens justerare. De riktlinjer för den fortsatta verksamheten som nu anges innebär att en samordning skall ske mellan provningsanstalten och de regionala priskontoren. De kunskaper som finns inom statens pris- och kartellnämnd (SPK) och de regionalt verksamma priskontoren skall utnyttjas. Medel för kontrollverksamheten skall i vissa fall kunna användas för slumpmässiga butiksurval ur SPK:s register. Möjligheterna till samordning mellan provningsanstaltens undersökningar och de undersökningar som utförs inom den offentliga livsmedelskontrollen skall tas till vara.

Utskottet

Vad som i propositionen anförts om stickprovskontrollen av färdigförpackade varors volym och vikt synes inte ge anledning till någon erinran från riksdagens sida.

Under denna punkt presenteras programbudget för statens provningsanstalts verksamhet under det kommande budgetåret. Det anslag som föreslås är ett formellt belopp av 1 000 kr. För vart och ett av fem produktionsområden anges beräknade intäkter och kostnader. Nettokostnaderna inom de olika produktionsområdena blir enligt regeringens kalkyl totalt 34 720 000 kr., vilket belopp föreslås tillföras provningsanstalten såsom bidrag. Bidragsanslaget tas upp under följande punkt i propositionen.

I motion 1982/83:2007 (m) anförts att rådgivning till uppdragsgivare och sådan vidareutveckling av provverksamhet som görs på dessas initiativ bör avgiftsfinansieras i ökad omfattning. Inför kommande års budgetförslag rekommenderar motionärerna att strävan att finna alternativa finansieringsvägar prioriteras. Redan nu bör, hävdar de, nettokostnaderna inom produktionsområdena 3 (rådgivning till myndigheter) och 4 (riksmätplats-uppgifter) kunna minskas med 1 milj. kr. jämfört med regeringens förslag.

Utskottet återkommer till frågan om medelsanvisning under nästa punkt. Förslaget om anslag – till formellt belopp – under denna punkt tillstyrks.

I motion 1982/83:651 (m) begärs att en översyn av provningsanstaltens debiteringar och uppdrag skall göras genom regeringens försorg. Motionen har sin utgångspunkt i vissa uppgifter om debiteringar från provningsanstaltens sida avseende brandklassning av tapeter. Motionären hävdar bl. a. att ett företag som har anlitat ett av statens planverk för ändamålet godkänt privat företag för erforderliga testningar kan bli nödsakat att låta motsvarande test göras även hos provningsanstalten, och då till högre kostnad.

Utskottet har fått ta del av skriftväxling m. m. som ligger till grund för motionen. Det kan konstateras att motionen bygger på ett visst missförstånd rörande distinktionen mellan den provning i samband med typgodkännande som planverket kräver och den fortlöpande tillverkningskontroll som skall garantera att produkternas egenskaper svarar mot typgodkännandet. Utskottet konstaterar att privata företag kan anlitas för den förstnämnda typen av provningar och att det inte finns något krav på att sådana provningar skall upprepas hos provningsanstalten. Det kan nämnas att provningsanstaltens taxesättning för inte länge sedan har granskats av riksrevisionsverket. Utskottet finner inte något åtgärd med anledning av motion 1982/83:651 (m) motiverad utan avstyrker denna.

Utskottet hemställer

1. beträffande *sickprovskontroll av färdigförpackade varors volym och vikt* att riksdagen med anledning av vad som i propositionen anförs under moment 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
2. beträffande *anslag* att riksdagen med bifall till regeringens förslag under moment 2 till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
3. beträffande *statens provningsanstalts taxesättning* att riksdagen avslår motion 1982/83:651.

32. Bidrag till statens provningsanstalt. Regeringen har under punkt F 9 (s. 224) föreslagit riksdagen att till Bidrag till statens provningsanstalt för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 34 720 000 kr.

I motion 1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, (27) att riksdagen till Bidrag till statens provningsanstalt för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 33 720 000 kr.

Utskottet

Utskottet hänvisar till den redogörelse för statens provningsanstalts budget och för motionärernas förslag som har lämnats under föregående punkt.

En sådan nedskärning av provningsanstaltens bidragsanslag som motionärerna förordar skulle kraftigt inskränka anstaltens möjligheter att fullgöra sina myndighetsuppgifter. Utskottet godtar regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionen i här aktuell del.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 27 till *Bidrag till statens provningsanstalt* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 34 720 000 kr.

33. Statens provningsanstalt: Utrustning. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 10 (s. 224 f.) och hemställer

att riksdagen till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

34. Mät- och provcentrum. Regeringen har under punkt F 11 (s. 225–235) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de av föredragande statsrådet förordade ändrade riktlinjerna för organisationen av officiell provnings- och kontrollverksamhet samt mätteknisk verksamhet.

2. till Mät- och provcentrum för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

I motion 1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, (28) att riksdagen avslår regeringens förslag under F 11. Mät- och provcentrum.

Propositionen

På grundval av departementspromemorian (Ds I 1982:7) Officiell provning och mätteknik – organisationsfrågor m. m. föreslås i propositionen att statens provningsanstalts uppgifter som central förvaltningsmyndighet för officiell provning och kontroll samt för allmän mätteknisk verksamhet skall avskiljas från provningsanstalten och läggas på en ny, fristående myndighet, benämnd mät- och provcentrum. I propositionen redogörs närmare för de uppgifter som skall åvila den nya myndigheten. Dessa skall avse alla former av tvingande teknisk provning, för vilken finns ett stort antal föreskrivande myndigheter. Föredragande statsrådet understryker att en stor del av arbetsuppgifterna kommer att bestå av samordning av olika myndighetsåtgärder och att de nytillkommande uppgifterna kommer att utgöra råd- och idégivning på provningsområdet snarare än kontroll. Verksamheten skall – liksom f. n. den motsvarande verksamheten vid provningsanstalten – finansieras genom avgifter. Med utgångspunkt i att verksamheten inte skall utvidgas jämfört med nuläget beräknas kostnaderna för budgetåret 1983/84

till 6,5 milj. kr., varav 2,8 milj. kr. är lönekostnader. Med hänsyn till avgiftsfinansieringen erfordras icke annat anslag än ett formellt belopp av 1 000 kr.

Utskottet

Det förslag till omorganisation som har presenterats i föregående avsnitt motiveras främst av integritets- och rättssäkerhetsskäl. Kritik har riktats mot statens provningsanstalts nuvarande dubbelroll som dels central förvaltningsmyndighet för officiell provning och allmän och legal metrologi, dels tekniskt provande organ. Jävsförhållanden kan lätt uppkomma. En förutsättning för att den avsedda samordningsinsatsen skall kunna bedrivas effektivt och med omgivningens fulla förtroende är, anför det i den promemoria som ligger till grund för förslaget, att det samordnande organet är fristående från varje form av intresse inom den verksamhet som det är satt att administrera. Flertalet remissinstanser har instämt i dessa bedömningar. Någon har dock avstyrkt förslaget. Till dessa hör Sveriges industriförbund, som i stället förordat att provrådet och provcentrum vid statens provningsanstalt avvecklas och att deras uppgifter förs över till de föreskrivande myndigheterna.

I motion 1982/83:2007 (m) meddelas utan motivering att motionärerna avstyrker förslaget och följaktligen anser att det föreslagna anslaget av 1 000 kr. icke bör anvisas.

Utskottet delar regeringens uppfattning att de nämnda myndighetsfunktionerna bör avskiljas från statens provningsanstalt och läggas på en ny, fristående myndighet. De rättssäkerhets- och integritetssynpunkter som anförts som motiv för denna omorganisation finner utskottet tungt vägande. Utskottet anser att regeringens förslag bör genomföras och avstyrker således motion 1982/83:2007 (m) i här aktuell del.

Den föreslagna benämningen på den nya myndigheten, mät- och provcentrum, är enligt utskottets uppfattning mindre tillfredsställande. Utskottet förordar att myndigheten i stället benämns statens mät- och provråd. F. n. finns inom provningsanstalten såsom rådgivande organ dels rådet för allmän metrologi (måtrådet), dels rådet för provning och kontroll samt legal metrologi (provrådet). Dessa organ skall enligt propositionen med delvis nya uppgifter ingå i den nya organisationen. Av utskottets förslag till benämning på myndigheten följer att de båda råden då bör få andra benämningar. Lämpligen torde de kunna kallas nämnder, vilket bättre svarar mot deras avsedda nya funktion att fatta självständiga beslut.

I övrigt har utskottet ingenting att erinra mot regeringens förslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 28

1. godkänner ändrade riktlinjer för organisationen av officiell provnings- och kontrollverksamhet samt mätteknisk verksamhet som utskottet har angivit.
2. till *Statens mät- och provråd* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

35. Marintekniska institutet: Uppdragsverksamhet. Regeringen har under punkt F 12 (s. 236-240) föreslagit riksdagen att till Marintekniska institutet: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Utskottet

Anslagskonstruktionen för marintekniska institutets del motsvarar i det väsentliga den som gäller för statens provningsanstalt och av utskottet har beskrivits under punkt 31. Av beräknade totala kostnader på 46 140 000 kr. under budgetåret 1983/84 har institutet begärt att få 6 990 000 kr. täckta genom statsbidrag. Regeringens förslag innebär att bidraget begränsas till 5 248 000 kr. I propositionen understryks att den förskjutning av insitutets verksamhet mot nya områden som har påbörjats ställer krav på utvidgade marknadsföringsinsatser och på utveckling av institutets kompetens. Beträffande institutets ekonomiska förhållanden kan särskilt noteras att ett tidigare uppkommet underskott bokförs som en räntebärande skuld till staten vilken fortlöpande amorteras.

I motion 1982/83:2007 (m) uttalas att institutet "på grund av sin alltmer kommersiellt inriktade verksamhet" bör kunna ombildas till aktiebolag och därefter genom avgiftsfinansiering och extern finansiering undvika att belasta statsbudgeten. Motionärerna vill att alternativa finansieringsvägar skall prövas inför kommande budgetförslag. För det nu stundande budgetåret föreslår de att det nyssnämnda av regeringen föreslagna bidragsbeloppet avrundas nedåt till 5 milj. kr.

Utskottet återkommer till frågan om bidragsanslaget under nästa punkt. Regeringens förslag under denna punkt om ett formellt anslag om 1 000 kr. tillstyrks

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Marintekniska institutet: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

36. Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten. Regeringen har under punkt F 13 (s. 241) föreslagit riksdagen att

1. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa en rörlig kredit av högst 6 000 000 kr. till marintekniska institutets förfogande.

2. till Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 5 248 000 kr.

I motion 1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, (29) att riksdagen till Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

Utskottet

Utskottet hänvisar till sin redogörelse under föregående punkt.

Med hänsyn till att riksgäldsfullmäktige år 1970 har erhållit ett generellt bemyndigande att ställa rörlig kredit till uppdragsmyndighetens förfogande (prop. 1970:1 bil. 1, SU 1970:16, rskr 1970:59) erfordras icke nu något sådant bemyndigande som regeringen begär under denna punkt. I den delen bör regeringens förslag alltså avslås.

Regeringens förslag innebär, såsom utskottet har redovisat, en väsentlig nedskärning av det bidragsbelopp som institutet har hemställt om. Utskottet stöder inte förslaget i motion 1982/83:2007 (m) om en – visserligen begränsad – ytterligare neddragning av bidragsbeloppet.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. avslår regeringens förslag om särskilt bemyndigande för fullmäktige i riksgäldskontoret att ställa viss rörlig kredit till marintekniska institutets förfogande,
2. med bifall i övrigt till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 29 till *Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 5 248 000 kr.

37. Marintekniska institutet: Utrustning. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 14 (s. 241–243) och hemställer

att riksdagen till *Marintekniska institutet: Utrustning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

38. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 15 (s. 243 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 3 700 000 kr.

39. **Bidrag till Standardiseringskommissionen.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 16 (s. 244 f.) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Standardiseringskommissionen* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 9 550 000 kr.

40. **Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 17 (s. 245 f.) och hemställer

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

41. **Stöd till industriellt utvecklingsarbete.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 18 (s. 247 f.) och hemställer

att riksdagen till *Stöd till industriellt utvecklingsarbete* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 150 000 000 kr.

42. **Stöd till svensk-norskt industriellt samarbete.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt F 19 (s. 248) och hemställer

att riksdagen till *Stöd till svensk-norskt industriellt samarbete* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 37 500 000 kr.

STATSÄGDA FÖRETAG

43. **Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 1 (s. 268) och hemställer

att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att besluta att kyrkofonden för år 1982 skall ersätta domänverkets fond för utgifter för övertalig personal med 41 000 kr.,
2. till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 11 000 kr.

44. **Kostnader för kronotorp.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 2 (s. 268 f.) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för kronotorp* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

45. **Förenade fabriksverken: Byggnader och utrustning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 3 (s. 269–276) och hemställer

att riksdagen till *Förenade fabriksverken: Byggnader och utrustning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 68 300 000 kr.

46. Betalning av ränta och amortering på statens skuld till SSAB Svenskt Stål AB. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 4 (s. 276) och hemställer

att riksdagen till *Betalning av ränta och amortering på statens skuld till SSAB Svenskt Stål AB* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 40 000 000 kr.

Stockholm den 19 maj 1983

På näringsutskottets vägnar

NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Tage Sundkvist (c) (p. 1–10), Staffan Burenstam Linder (m) (p. 11–46), Lilly Hansson (s) (p. 11–46), Erik Hovhammar (m) (p. 1–10), Lennart Pettersson (s) (p. 11–46), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Per Westerberg (m) (p. 1–10), Christer Eirefelt (fp), Jörn Svensson (vpk) (p. 1–10), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c) (p. 11–46), Nic Grönvall (m) (p. 11–46), Bo Finnkvist (s) (p. 1–10), Per-Ola Eriksson (c), Sylvia Pettersson (s) (p. 1–10) och Oswald Söderkvist (vpk) (p. 11–46).

Reservationer

1. Avveckling av branschråd m. m. (punkt 2 mom. 1)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Per Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "till industridepartementet" bort ha följande lydelse:

Av de uppgifter som nyss har återgivits framgår att branschråd och liknande organ får motivera en kostnadskrävande verksamhet som bekostas genom kommittéanslaget men i realiteten innebär en relativt okontrollerad utvidgning av industridepartementets löpande aktiviteter. Utskottet finner denna ordning otillfredsställande. Uppräkningen av de berörda organen visar att det är fråga om en stor apparat som det, oavsett hur utgifterna bokförs, måste vara mycket kostnadskrävande att hålla i gång. Som motionärerna påpekar står alltså stora belopp att vinna om dessa organ slopas. Regeringen bör omedelbart inleda en avveckling av dem och så snart som möjligt redovisa för riksdagen efter vilken plan denna avveckling är avsedd att genomföras. Utskottet föreslår att riksdagen ansluter sig till de båda motionsyrkandena genom ett uttalande av denna innebörd.

dels att utskottet under punkt 2 moment 1 bort hemställa

1. *beträffande avveckling av branschråd m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1615 yrkande 7 och motion 1982/83:2007 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

2. Anslag till kommittéer (punkt 2 mom. 2)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Den begränsning" och slutar på s. 4 med "sänkt kommittéanslag" bort ha följande lydelse:

Den del av kommittéanslaget som enligt regeringens förslag skall stå till buds för ERU:s verksamhet måste betraktas som klart överdimensionerad. Genom samarbete med kommitén om det regionalpolitiska stödet till näringslivet och genom en rimlig anpassning av sin ambitionsnivå bör ERU kunna minska sin andel av utgifterna under detta anslag med 2 milj. kr. Totalt bör kommittéanslaget sålunda, såsom föreslås i motion 1982/83:2007 (m), kunna begränsas till ett belopp som är 3 milj. kr. lägre än det regeringen har föreslagit.

dels att utskottet under punkt 2 moment 2 bort hemställa

2. *beträffande anslag*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 2 till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 16 800 000 kr.

3. Anslag till kommittéer (punkt 2 mom. 2)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 3 med "Den begränsning" och slutar på s. 4 med "sänkt kommittéanslag" bort ha följande lydelse:

Riksdagens inflytande över ERU:s resursförbrukning bör normalt utövas inom ramen för dess regionalpolitiska beslut. Utskottet vill inte i detta sammanhang förorda en sänkning av kommittéanslaget som skall gå ut över ERU:s verksamhet. Övriga möjligheter till besparingar under detta anslag bör målmedvetet tas till vara av regeringen. Utskottet avstår från att här precisera besparingarna till visst belopp men räknar med att de kommer till synes i form av en avsevärd reservation på anslaget vid budgetårets utgång.

4. Ändrad inriktning av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet (punkt 6 mom. 2)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 20 med "Den kritiska" och slutar på s. 21 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den kritiska inställning till vissa aspekter av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet som kommer till uttryck i motionerna 1982/83:1588 (m) och 1982/83:2007 (m). Som anförs i dessa motioner bör kreditgivningen till näringslivet i första hand handhas av banker och liknande kreditinstitut. Bankerna har större kompetens när det gäller kreditbedömningsfrågor och har ett mer vittförgrenat kontorsnät. Det är dessutom från principiella utgångspunkter otillfredsställande att samhället genom utvecklingsfonderna engagerar sig ekonomiskt till förmån för vissa företag, när motsvarande stöd inte kommer även företagets konkurrenter till del. Bankerna bör genom ändringar i banklagstiftningen ges möjligheter att ta över den något mer riskbetonade kreditgivning som utvecklingsfonderna nu förutsätts vara engagerade i. Utvecklingsfonderna bör, som föreslås i motionerna koncentrera sig på rådgivnings- och konsultinsatser med inriktning på de mindre företagen, vilkas kompetens när det gäller t. ex. ekonomisk planering, marknadsföring och tillämpning av ny teknik därigenom skulle förbättras. Utskottet är ense med motionärerna om att utvecklingsfondernas tjänster i princip bör avgiftsfinansieras. En effekt härav skulle antagligen bli att kvaliteten på fondernas tjänster förbättrades.

Det bör ankomma på utvecklingsfonderna att själva bestämma vilken ersättning de vill betinga sig för sina tjänster. Det ligger i sakens natur att fonderna inte är betjänta av att sätta sådana priser för sina tjänster att företagen avskräcks från att utnyttja den erbjudna servicen. Något sådant uttalande som föreslås i motion 1982/83:2132 (c) är därför inte erforderligt.

Liksom motionärerna anser utskottet vidare att i fondernas styrelser bör ingå personer med praktisk erfarenhet från olika delar av näringslivet. Det nu rådande systemet, med styrelseledamöter som utses väsentligen på politiska grunder, synes motverka en önskvärd rekrytering av styrelseledamöter med företagsekonomisk kompetens.

Riksdagen bör enligt utskottets mening begära förslag till sådana ändringar i bestämmelserna rörande utvecklingsfonderna som utskottet här har uttalat sig för.

I samband härmed bör riksdagen genomföra det förslag beträffande anslagstilldelningen till utvecklingsfonderna för budgetåret 1983/84 som moderata samlingspartiets företrädare i utskottet har presenterat under utskottsbehandlingen av ärendet. Anslaget Bidrag till regionala utvecklings-

fonder bör alltså minskas med 10 milj. kr. i jämförelse med förslaget i propositionen. Utskottet har f. n. inte underlag för att bedöma hur den nedskärning av utvecklingsfondernas verksamhet som förslaget innebär skall genomföras i praktiken, men förutsätter att staten omedelbart tar upp förhandlingar med övriga parter i avtalen om utvecklingsfonderna för att ändra villkoren i dessa. Som redan nämnts bör därvid även frågan om ändrade förutsättningar för fondernas kreditverksamhet behandlas.

Utskottet föreslår sammanfattningsvis att bidraget till de regionala utvecklingsfonderna under det nu aktuella anslaget bestäms till 87 850 000 kr. Vad utskottet anfört om omförhandling av avtalet rörande utvecklingsfonderna bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening. Därigenom tillgodoses det här aktuella yrkandet i motion 1982/83:2007 (m) i sak. Däremot avstyrker utskottet motion 1982/83:2132 (c) i här aktuell del.

dels att utskottet under punkt 6 moment 2 bort hemställa

2. *beträffande ändrad inriktning av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet*

att riksdagen

a) med anledning av motion 1982/83:1588 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

b) avslår motion 1982/83:2132 yrkandena c-e,

c) med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 3 till *Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 92 850 000 kr.

5. Ändrad inriktning av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet (punkt 6 mom. 2)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 20 med "Den kritiska" och slutar på s. 21 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Den kritiska --- (= utskottet) --- utvecklingsbara företag.

Regeringen har nyligen lagt fram förslag för riksdagen om verksamheten vid statens industriverk (prop. 1982/83:113). Förslaget behandlas i utskottets betänkande NU 1982/83:39. I propositionen (s. 57 f.) upplyser industriministern om att han, med anledning av att de gällande avtalen mellan utvecklingsfondernas huvudmän löper ut den 31 december 1985, avser att säga upp avtalen för att därefter återkomma till riksdagen med förslag även rörande utvecklingsfondernas framtida organisation. I avvaktan härpå bör enligt utskottets uppfattning några mer genomgripande förändringar av utvecklingsfondernas verksamhet inte övervägas.

Utskottet kan --- (= utskottet) --- f. n.

Utskottet anser emellertid att det kan ligga ett värde i att en regelbunden utvärdering och översyn av fondverksamheten kommer till stånd och ansluter sig därmed till uppfattningen i motion 1982/83:2132 (c). Verksamhetens resultat bör därvid jämföras med de mål för fonderna som ställdes upp när fonderna inrättades och som redovisas i motionen. Utskottet vill erinra om att förslag till effektiviseringar av fondernas verksamhet ibland framförts från företagarehåll. Även sådana synpunkter bör kunna beaktas vid översynsarbete. – Utskottet vill vidare, med instämmande i vad som anförs i motionen, understryka vikten av att utvecklingsfonderna inte betingar sig sådan ersättning för sina tjänster att dessa inte kan utnyttjas av företag med små resurser. Inte heller får kostnaderna för utvecklingsfondernas administration öka på bekostnad av utrymmet för serviceinsatser. I linje härmed ligger, att utvecklingsfonderna till undvikande av dubbelarbete i största möjliga utsträckning bör samarbeta med företagens egna organisationer samt med bankerna. Ett uttalande av här angiven innebörd bör göras till regeringen. Motion 1982/83:2132 (c) tillstyrks sålunda i denna del.

Utskottet har ingen invändning emot anslagsförslaget i propositionen, som följaktligen bör bifallas såvitt nu är fråga. Däremot avstyrks motionerna 1982/83:1588 (m) och 1982/83:2007 (m) i här aktuella hänseenden.

dels att utskottet under punkt 6 moment 2 bort hemställa

2. *beträffande ändrad inriktning av de regionala utvecklingsfondernas verksamhet*
att riksdagen
 - a) avslår motion 1982/83:1588 yrkande 5,
 - b) med anledning av motion 1982/83:2132 yrkandena c–e som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en återkommande översyn av utvecklingsfondernas verksamhet,
 - c) med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 3 till *Bidrag till regionala utvecklingsfonder m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 97 850 000 kr.

6. Utvecklingsfondernas styrelser (punkt 6 mom. 3)

Tage Sundkvist (c), Erik Hovhammar (m), Sten Svensson (m), Per Westerberg (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 22 med "Utskottet vill med anledning" och slutar på s. 23 med "inte göras" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att de av riksdagen fastlagda grundläggande principerna för styrelsernas sammansättning bör bestå. Styrelserna bör alltså även i

fortsättningen utses av landstingen resp. kommunerna i demokratisk ordning, vilket bl. a. innebär att ansvar skall kunna utkrävas av styrelseledamöterna på politisk väg. Korporativa inslag i styrelserna bör inte ifrågakomma. Huvudmännen bör liksom hittills sträva efter att välja sådana ledamöter som har kunskap och erfarenhet från arbete i företag. Det är, som utskottet underströk i ett uttalande förra året (NU 1981/82:51 s. 44 f.), viktigt att representanter för länets arbetstagare och småföretagare ingår i styrelserna. Den kompetens som finns inom företagarorganisationerna och de fackliga organisationerna bör utnyttjas på lämpligt sätt när det gäller att få fram styrelsekandidater. Inför den av regeringen aviserade översynen av utvecklingsfondernas organisation m. m. finns det anledning att upprepa detta uttalande. Vad utskottet anfört rörande styrelsernas sammansättning bör riksdagen sålunda som sin mening ge regeringen till känna. Därmed tillgodoses motion 1982/83:2230 (c) i denna del samt de synpunkter i frågan som – utan särskild hemställan i denna del – framförts i motion 1982/83:2229 (fp). Däremot avstyrker utskottet motion 1982/83:1658 (s).

dels att utskottet under punkt 6 moment 3 bort hemställa

3. *beträffande utvecklingsfondernas styrelser*

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:2230 yrkande 3 och med avslag på motion 1982/83:1658 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Kombination av olika former av industristöd (punkt 6 mom. 4)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionären anser utskottet det otillfredsställande att ett företag som har erhållit stöd av regionalpolitisk natur – vilket i princip får anses vara ägnat att kompensera företagaren endast för de nackdelar som är förknippade med ett visst geografiskt läge – inte jämsides härmed skall kunna få del av de stödformer som administreras av de regionala utvecklingsfonderna. Sådant stöd skall ju utgå av helt andra motiv än det regionalpolitiska stödet. Nyligen har en utredning (I 1982:05) om det regionalpolitiska stödet till näringslivet tillkallats. Utredningen skall bl. a. behandla frågan om de regionala utvecklingsfondernas roll i handläggningen av det stödet (dir. 1982:105). Enligt utskottets mening bör riksdagen ge regeringen till känna att utredningen bör beakta vad motionären och utskottet har anfört i saken. Motion 1982/83:2035 (fp) tillgodoses därigenom i allt väsentligt.

dels att utskottet under punkt 6 moment 4 bort hemställa

4. *beträffande kombination av olika former av industristöd*

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:2035 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Statlig hantverksnämnd (punkt 6 mom. 7)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "för hemslöjdsfrågor" bort ha följande lydelse:

Hantverket är enligt utskottets mening en alltför dåligt utnyttjad resurs i det svenska samhället. Visserligen sysselsätts ca 230-600 personer i hantversyrken och inom hemslöjden, men som helhet har denna sektor av näringslivet länge varit på tillbakagång, vilket är olyckligt bl. a. därför att ett livskraftigt hantverk utgör basen för många småföretags utveckling. Utskottet förordar därför att åtgärder omedelbart vidtas från statens sida för att förstärka verkningarna av de insatser som olika myndigheter och organisationer gör på hantverksområdet. Detta bör, som framhålls i motionerna 1982/83:1038 (c, m, fp) och 1982/83:1615 (fp), lämpligen ske genom att ett samordnande organ inrättas. Utskottet föreslår att riksdagen anmodar regeringen att nu inrätta en statlig hantverksnämnd. Nämnden bör, som förre riksdagsmannen Johan A. Olsson har föreslagit i sin skrivelse till regeringen, ges en självständig ställning som beslutande organ och erhålla resurser för framtidsytande insatser, såsom inventeringar och utredningar inom sitt verksamhetsområde. Den bör även ha möjligheter att stödja olika utbildningsprojekt på hantverksområdet. Det får ankomma på regeringen att utfärda närmare instruktioner för nämndens verksamhet. För budgetåret 1983/84 bör 4,2 milj. kr. anslås till nämnden. Beloppet bör tas upp under ett nytt anslag. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1982/83:1615 (fp) i här aktuell del samt yrkandet i motion 1982/83:1038 (c, m, fp) i allt väsentligt.

dels att utskottet under punkt 6 moment 7 bort hemställa

7 beträffande *statlig hantverksnämnd*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1615 yrkande 3 och med anledning av motion 1982/83:1038

dels som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om inrättande av en statlig hantverksnämnd,

dels till *Hantverksnämnden* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 200 000 kr. (nytt anslag).

9. Utvecklingsfondernas insatser för hantverk och hemslöjd (punkt 6 mom. 8)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 25 med "Vad angår" och slutar på s. 26 med "motion 1982/83:1480 (fp)" bort ha följande lydelse:

Med anledning av förslaget i motion 1982/83:1480 (fp) om att utvecklingsfonderna skall anmodas avdela viss personal med särskilda uppgifter till fromma för hantverket och hemslöjden vill utskottet framhålla att en sådan insats från fondernas sida borde kunna bidra till ökad och meningsfull sysselsättning inom dessa näringar. Ett exempel på en stödande insats av detta slag är att utvecklingsfonden i Stockholms län har anställt en särskild skärgårdskonsulent, som genom sin verksamhet aktivt har bidragit till att hantverksyrkena har kunnat fortleva i Stockholms skärgård. Motsvarande insatser bör kunna göras av andra utvecklingsfonder. Utskottet finner alltså motionärernas förslag välmotiverat. Riksdagen bör enligt utskottets mening därför ge regeringen till kännna att regeringen genom en ändring i fondernas instruktion eller på annat sätt bör verka för att det i motionen framförda önskemålet blir tillgodosett.

dels att utskottet under punkt 6 moment 8 bort hemställa

8. *beträffande utvecklingsfondernas insatser för hantverk och hemslöjd*

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:1480 som sin mening ger regeringen till kännna vad utskottet anfört.

10. Täckande av förluster i anledning av garantigivning (punkt 7 mom. 2)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 30 med "Utskottet tar" och slutar på s. 31 med "tidigare ståndpunkt" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det nu nämnda förslaget välmotiverat. I det rådande statsfinansiella läget måste alla möjligheter att begränsa den samhälleliga resursförbrukningen tas till vara. Det finns enligt utskottets uppfattning inte skäl för staten att genom de regionala utvecklingsfonderna vara engagerad i en kostnadskrävande kreditgivning till företagen som till väsentlig del blir en dubbling av de reguljära kreditinstitutens verksamhet. I synnerhet när det gäller rörelselånen, som utgör den dominerande grenen av utvecklingsfondernas kreditgivning, måste det vara utomordentligt svårt att ge verksamheten en sådan inriktning som statsmakterna har föreskrivit, nämligen å ena sidan att lån skall ges endast för lönsamma projekt, å andra sidan att den allmänna kreditmarknaden skall utnyttjas i första hand. I verklig mening lönsamma projekt bör alltid kunna påräkna intresse från kreditinstitutens sida. En successiv avveckling av rörelselånen ter sig därför naturlig. Utvecklingsfondernas behov av finansieringsmedel minskar därigenom. Utskottet förordar mot denna bakgrund att riksdagen tar fasta på förslaget att en viss del av amorteringsmedlen årligen skall återföras till statskassan. Som framgår av det föregående kräver detta att de nu löpande avtalen mellan

staten och de regionala huvudmännen omförhandlas. Utskottet utgår från att de senare i rådande läge kommer att visa stor beredvillighet att tillmötesgå statens önskemål och sålunda lämna ett påtagligt bidrag till den nödvändiga saneringen av statsfinanserna. Såsom antytts har staten f. ö. i egenskap av bidragsgivare en gynnsam förhandlingsposition. Riktpunkten bör vara att 50 milj. kr. under det kommande budgetåret skall komma staten till godo på här angivet sätt. Regeringen bör med det snaraste föranstalta om förhandlingar i det nu angivna syftet. Därigenom blir det nu aktuella yrkandet i motion 1982/83:2007 (m) väsentligen tillgodosett.

dels att utskottet under punkt 7 moment 2 bort hemställa

2. att riksdagen med anledning av motion 1982/83:2007 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Täckande av förluster i anledning av industrigarantilån m. m. (punkt 8 mom. 1)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 31 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "kan föreligga" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionärerna att garantiramen bör minskas och att regeringen därför bör anmodas att komma med ett nytt förslag som tillgodoser besparingskravet. Eftersom ett riksdagsbeslut på grundval av en ny proposition inte kan föreligga förrän i början av november och vissa lånegarantier kan behöva lämnas redan under den tidigare delen av budgetåret föreslår utskottet att riksdagen nu fastställer en provisorisk garantiram av 50 milj. kr. Regeringens beräkning av behovet av medel för förlusttäckning har utskottet ingen erinran mot.

dels att utskottet under punkt 8 moment 1 bort hemställa

1. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1982/83:2007 yrkande 5 medger att för budgetåret 1983/84 statlig garanti för lån enligt förordningen (1978:507) om industrigarantilån m. m. beviljas med sammanlagt högst 50 000 000 kr.

12. Anslaget till branschfrämjande åtgärder m. m. (punkt 10 mom. 1)

Erik Hovhammar, Sten Svensson, Per Westerberg och Per-Richard Molén (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 35 med "Svensk

industri" och slutar på s. 36 med "den motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att verksamheten inom de stödformer som omfattas av anslaget bör trappas ned med början den 1 juli 1983. Anslaget för budgetåret 1983/84 bör som motionärerna föreslår beräknas till 10 milj. kr. Utskottet tillstyrker med det anförda motion 1982/83:2007 (m) i denna del och avstyrker därmed regeringens förslag om ett branschprogram för övriga industrisektorer och om anslag till Branschfrämjande åtgärder. Utskottets ställningstagande innebär vidare att de här aktuella yrkandena i motion 1982/83:1615 (fp) väsentligen tillgodoses.

dels att utskottet under punkt 10 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *anslaget till branschfrämjande åtgärder m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 8 och med anledning av motion 1982/83:1615 yrkandena 8 och 9 samt med avslag på propositionen i denna del
 - 1) avslår regeringens förslag om branschprogram för övriga industrisektorer,
 - 2) till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

13. Anslaget till branschfrämjande åtgärder m. m. (punkt 10 mom. 1)

Tage Sundkvist (c), Christer Eirefelt (fp) och Per-Ola Eriksson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 35 med "Svensk industri" och slutar på s. 36 med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill erinra om att avsikten med de branschprogram som finansieras från anslaget till branschfrämjande åtgärder är att branscher som under en längre tid har varit utsatta för stora påfrestningar skall få stärkt långsiktig konkurrenskraft under ett anpassnings- och omställningsskede. Enligt utskottets mening finns det ingen anledning att ändra på det grundläggande målet för branschprogrammen. Utskottet kan därför inte tillstyrka att ett branschprogram nu inrättas med den inriktning som föreslås i propositionen. Det kan inte vara regeringens sak att utpeka vissa företag inom en icke krisdrabbad bransch som framtidsföretag och gynna dessa men inte andra företag i samma bransch. Utskottet vill tillägga att de "omvärldsanalyser och andra utredningsinsatser" som det föreslagna programmet skulle inbegripa likaväl kan göras exempelvis inom ramen för industriverkets ordinarie utredningsverksamhet. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet förslagen i propositionen om ett strukturanpassningsprogram för övriga industrier. Anslaget till branschfrämjande åtgärder bör, som motionärerna anför, följaktligen minskas med 5 milj. kr. Detta ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motion 1982/83:1615 (fp) såvitt nu är i fråga.

dels att utskottet under punkt 10 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *anslaget till branschfrämjande åtgärder m. m.*
att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1615 yrkandena 8 och 9 samt med avslag på propositionen i denna del och på motion 1982/83:2007 yrkande 8
 - 1) avslår regeringens förslag om branschprogram för övriga industrisektorer,
 - 2) till *Branschfrämjande åtgärder* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 22 740 000 kr.,

14. Anslag till och räntevillkor för exportkrediter (punkt 17 mom. 1)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 42 med "Utskottet har" och slutar på s. 43 med "till medelsanvisning" bort ha följande lydelse:

Det tillägg till räntorna på exportkrediter enligt SEK-systemet som regeringen har genomfört vid årets början innebär en pålaga på exportindustrin som är klart olämplig i ett läge då stora ansträngningar måste sättas in på att öka exporten och minska underskottet i bytesbalansen. Till skillnad från många andra former för statligt företagsstöd är SEK-systemet av helt generell natur och dessutom uteslutande inriktat på att den svenska exporten inte skall drabbas av den subventionspolitik som andra länder bedriver. Det kan visserligen hävdas att merkostnaderna för exportföretagen under det närmaste budgetåret blir ganska ringa. Försämringen av kreditvillkoren slår emellertid omedelbart igenom så till vida att ett antal exportaffärer inte blir av. Den skada som detta vållar står inte i rimlig proportion till den besparing under det aktuella anslaget som räntehöjningen medför. I avvaktan på att de internationella strävandena att avskaffa exportkreditsubventionerna leder till resultat bör Sverige vidmakthålla erforderlig standard hos sitt system med statsstödda exportkrediter. De införda räntetilläggerna bör således avskaffas och det nu aktuella anslaget räknas upp med 10 milj. kr. Utskottet tillstyrker således motionerna 1982/83:1493, 1982/83:1588, 1982/83:2007 och 1982/83:2025 (alla m) i här berörda delar.

dels att utskottet under punkt 17 moment 1 bort hemställa

1. beträffande *anslag och räntevillkor*
att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:1493 yrkande 1, 1982/83:1588 yrkande 6, 1982/83:2007 yrkandena 9 och 10 och 1982/83:2025 yrkande 1 till *Kostnader för statsstödd exportkreditgivning genom AB Svensk Exportkredit* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 010 000 000 kr.

15. Exportkreditstöd och internationella underleveranser (punkt 17 mom. 2)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 43 som börjar med "Vad gäller" och slutar med "denna fråga" bort ha följande lydelse:

Utskottet stöder också yrkandet i motion 1982/83:1493 (m) att riksdagen nu skall uttala sig mot att tillgången till statsstödd exportkredit görs beroende av att viss andel svenska komponenter ingår i slutprodukten. En sådan ordning kan komma att få följdverkningar som blir till allvarlig skada för svenska underleverantörer. I stället bör man, såsom motionären föreslår, undersöka möjligheterna att åstadkomma ett vidgat europeiskt samarbete beträffande kreditfinansiering av underleveranser över gränserna. Det pågående utredningsarbete som nyss har berörts bör få en sådan inriktning.

dels att utskottet under punkt 17 moment 2 bort hemställa

2. beträffande *exportkreditstöd och internationella underleveranser*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:1493 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

16. Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder (punkt 18)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser att utskottets yttrande och hemställan under denna punkt (s. 43-44) bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet finner det nu refererade förslaget välmotiverat. Det möjliggör en reell besparing på statsbudgeten som i dagens läge är ytterst angelägen. För att den angivna lösningen skall kunna förverkligas på ett formellt oantastligt sätt bör regeringen till hösten återkomma till riksdagen med ett förslag i saken, vilket i vederbörlig ordning kan beredas av utrikesutskottet. U-kreditberedningens betänkande kan då utgöra grund för en fylld framställning i ämnet, varvid även andra i sammanhanget väsentliga problem kan tas upp.

Med hänvisning till sin här deklarerade uppfattning om finansieringen av de extra kostnaderna för förmånlig kreditgivning till u-länder via SEK hemställer utskottet

att riksdagen till *Ersättning för extra kostnader för förmånlig kreditgivning till u-länder* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 20 000 000 kr. och därvid som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. Viss kreditgivning hos Sveriges Investeringsbank AB (punkt 19 mom. 2)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 46 som börjar med "Något ställningstagande" och slutar med "medelsanvisning tillstyrks" bort ha följande lydelse:

Redan nu bör riksdagen i ett uttalande till regeringen slå fast att ett eventuellt anslag till hemmamatchning i 1984/85 års statsbudget måste ligga på en väsentligt lägre nivå än den nu aktuella. Vad beträffar medelsanvisning för det nu kommande budgetåret tillstyrker utskottet regeringens förslag. Av vad här sagts följer att utskottet avstyrker de yrkanden i motion 1982/83:1494 (m) som går ut på att staten skall göra mera frikostiga insatser på detta område.

dels att utskottet under punkt 19 moment 2 bort hemställa

2. beträffande *framtida medelsanvisning*

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Anslag till styrelsen för teknisk utveckling (punkt 25 mom. 3)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 52 med "Utskottet vill" och slutar på s. 53 med "denna punkt" bort ha följande lydelse:

Den tekniska forskningen och utvecklingen är av grundläggande betydelse för den industriella utvecklingen och förnyelsen. STU spelar en betydelsefull roll för att främja den tekniska utvecklingen. Det kan emellertid vara svårt för STU att rätt bedöma på vilka forskningsområden finansiella stödåtgärder gör störst nytta. STU:s verksamhet skulle enligt utskottets mening därför vinna på en närmare anknytning till vetenskapliga institutioner och industriell kompetens utanför STU. En bättre samordning av samhällets och näringslivets forskningsinsatser bör vidare kunna medföra kostnadsbesparingar. Riksdagen bör därför begära att regeringen ser över och småningom lägger fram förslag till förändring av STU:s verksamhet i enlighet med de synpunkter som förs fram i motion 1982/83:1588 (m). Som framhålls i motion 1982/83:2007 (m) bör exempelvis ett utvidgat samarbete mellan STU och industriverket kunna medföra samordningsvinster. Översynen bör i den delen ske med utgångspunkt i möjligheten av en framtida avveckling av industriverket. Redan nu bör riksdagen kunna besluta om de nedskärningar

av anslagen som föreslås i den sistnämnda motionen. De nämnda motionerna från moderata samlingspartiet tillstyrks följaktligen i här berörda delar.

dels att utskottet under punkt 25 moment 3 bort hemställa

3. beträffande *anslag*

att riksdagen

a) med anledning av motion 1982/83:1588 yrkande 2 och motion 1982/83:2007 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om en översyn av STU:s verksamhet,

b) med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 24 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 600 000 000 kr.

19. Datorforskningen (punkt 25 mom. 8)

Christer Eirefelt (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 54 med "Utskottet vill" och slutar på s. 55 med "riksdagens sida" bort ha följande lydelse:

Det nuvarande ramprogrammet för kunskapsutveckling inom informationsbehandlingen kommer att avslutas under budgetåret 1984/85. Det finns därmed en risk för att forskningsresurser flyttas från området Informationsbehandling till andra områden. Med den utveckling på dataområdet som f. n. kan överblickas måste enligt utskottets mening en sådan förändring bedömas som synnerligen olycklig. Det är, som framhålls i motionen, i stället önskvärt att forskningsinsatserna på detta område totalt sett behålls på åtminstone nuvarande nivå, låt vara att forskningen kan bedrivas i andra former, exempelvis inom ramen för ett särskilt forskningsinstitut för informationsbehandlingsfrågor. Vidare bör ett mer omfattande samarbete på detta område etableras mellan STU och Arbetslivscentrum, som fått ökade resurser för forskning och datateknisk anknytning. Dessa båda organ kompletterar varandra på ett värdefullt sätt. Riksdagen bör med anledning av motion 1982/83:514 (fp) rikta ett uttalande av här angiven innebörd till regeringen.

dels att utskottet under punkt 25 moment 8 bort hemställa

8. beträffande *datorforskningen*

att riksdagen med anledning av motion 1982/83:514 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

20. Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning (punkt 26)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 56 som börjar med "Med anledning" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till behovet av besparingar i statens utgifter anser utskottet det rimligt att utrustningsanslaget inte höjs jämfört med innevarande budgetår. Som framhålls i motionen bör de möjligheter till besparingar som kan ligga i ett ökat utnyttjande av utrustning och tjänster hos exempelvis de tekniska högskolorna undersökas och tillvaratas. Utskottet anser vidare att det finns ett visst utrymme för STU att i ökad utsträckning finansiera sin verksamhet genom avgifter. Med det anförda tillstyrker utskottet motion 1982/83:2007 (m) i här aktuell del.

dels att utskottet under punkt 26 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 26 och med anledning av regeringens förslag

1. (= utskottet),
2. till *Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 14 600 000 kr.

21. Bidrag till statens provningsanstalt (punkt 32)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 59 som börjar med "En sådan" och slutar med "aktuell del" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner en besparing inom provningsanstaltens verksamhetsområde angelägen och anser att den bör genomföras på det sätt som föreslås i motion 1982/83:2007. Anstaltens bidragsanslag bör alltså uppföras med ett belopp av 33 720 000 kr., vilket är 1 milj. kr. mindre än regeringen har föreslagit. Av de siffror som har nämnts framgår att den nedskärning av bidragsmedlen som utskottet föreslår är av marginell omfattning. En sådan prövning av alternativa finansieringsvägar som motionärerna förordar bör på längre sikt kunna möjliggöra mera påtagliga besparingar.

dels att utskottet under punkt 32 bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 27 till *Bidrag till statens provningsanstalt* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 33 720 000 kr.

22. Mät- och provcentrum (punkt 34)

Staffan Burenstam Linder (m), Sten Svensson (m), Christer Eirefelt (fp), Per-Richard Molén (m) och Nic Grönvall (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 61 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 1982/83:2007 (m) framförda uppfattningen att regeringens förslag om inrättande av ett fristående mät- och provcentrum inte bör genomföras. Den föreslagna omorganisationen kommer otvivelaktigt att medföra kostnadsökningar, vilka i sin tur föranleder avgiftshöjningar som kan komma att bli betungande för företagen. Utskottet anser att regeringen i stället bör söka en annan metod att befria provningsanstalten från dess dubbelroll. De uppslag härvidlag som har framkommit vid remissbehandlingen förtjänar noggrann prövning.

dels att utskottet under punkt 34 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 28 avslår regeringens förslag beträffande organisationen av officiell provnings- och kontrollverksamhet samt mätteknisk verksamhet och beträffande anslag till Mät- och provcentrum.

23. Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten (punkt 36)

Staffan Burenstam Linder, Sten Svensson, Per-Richard Molén och Nic Grönvall (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 63 som börjar med "Regeringens förslag" och slutar med "av bidragsbeloppet" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i de refererade synpunkterna rörande marintekniska institutet i motion 1982/83:2007 (m). Alternativa finansieringsvägar för institutet bör alltså noga prövas under 1983 års beredningsarbete. Bidragsanslaget för budgetåret 1982/83 bör bestämmas i enlighet med motionärernas förslag.

dels att utskottet under punkt 36 moment 2 bort hemställa

2. att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 29 till *Marintekniska institutet: Bidrag till verksamheten* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.